

ELOISA

Etelä-Savon
hyvinvointialue

**Ikäntyneiden palvelut
Palveluopas**

www.etelasavonha.fi

Ikäntyneiden palvelut

Palveluopas

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto	3	5 Kotiin annettavat palvelut.....	20
2 Ikäntyneiden palvelujen järjestäminen.....	4	5.1 Kotihoidon arviointijakso	20
3 Ikäntyneiden asiakas- ja palveluohjaus	5	5.2 Kotihoito	21
3.1 Asiakasohjauksesta kaikki ikäntyneiden palvelut keskitetysti.....	5	5.3 Kotihoidon sairaanhoito	22
3.2 Asiaksmaksut	6	5.4 Tilapäinen kotisairaanhoito	22
3.3 Miten palvelutarvetta arvioidaan ja mihin päätös perustuu	6	5.5 Arkikuntoutusjakso.....	22
3.4 Mitä tarkoittaa omatyöntekijä ja kuka toimii omatyöntekijänä.....	7	5.6 Kotiin annettavien palvelujen myöntämisperusteet.....	23
4 Arjen tuki- ja etäpalvelut	8	6 Asumispalvelut	24
4.1 Ikäneuvola.....	8	6.1 Tuettu asuminen	24
4.2 Kotiin vietävät tukipalvelut	9	6.2 Yhteisöllinen asuminen.....	25
4.2.1 Turvapalvelut	10	6.3 Ympäri vuorokautinen palveluasuminen	25
4.2.2 Ateriapalvelut	10	6.4 Lyhytaikainen sosiaalihuoltolain mukainen palveluasuminen	26
4.2.3 Kauppa- ja asiointipalvelu.....	11	6.5 Pitkäaikainen laitoshoido.....	26
4.2.4 Siivouspalvelu.....	11	6.6 Asumispalvelujen myöntämisperusteet.....	27
4.2.6 Korjausneuvonta ja asunnon muutostyöt	14	7 Geriatrien osastopalvelu.....	28
4.3 Etäpalvelut	16	7.1 Geriatriset arviointiosastot ja lyhytaikaisyksikkö	28
4.4 Kuntouttava päivätoiminta.....	17	7.2 Geriatrien osastopalvelun myöntämisperusteet.....	29
4.5 Gerontologinen sosiaalityö.....	17	8 Asiaksmaksujen huojennus.....	30
4.6 Omais- ja perhehoito	17	8.1 Maksuhuojennuksen hakeminen ja päätös	31
4.7 Vapaaehtoistoiminta ja järjestöyhteistyö.....	19	8.2 Huomioitavat tulot ja menot	34
4.8 Rintamaveteraanit ja sotainvalidit.....	19	8.3 Maksuhuojennuksen laskeminen	37
		9. Anna meille palautetta	39

1 Johdanto

Etelä-Savon hyvinvointialueen eli Eloisan ikäntyneiden palvelukokonaisuus muodostuu arjen tuki- ja etäpalveluista, kotiin annettavista palveluista, asumispalveluista, geriatrisista osastopalveluista sekä yhteisistä palveluista. Tässä palveluoppaassa kerrotaan ikäntyneiden palveluista sekä niiden myöntämisperusteista. Haluamme Eloisan alueella tuottaa ikäntyneiden palvelut laadukkaasti ja turvallisesti niin, että osaava henkilöstö tuottaa palvelut palvelutarpeen mukaisesti ja asiakas saa tarvitsemansa palvelut oikea-aikaisesti. Eloisan ikäntyneiden palveluista tietoa löytyy mm. nettisivuilta: www.etelasavonha.fi/ikaihmiset

Käytettävissä olevan väestöennusteen mukaan ikäntyneiden määrä Etelä-Savossa kasvaa niin, että vuoteen 2030 mennessä se on 21 prosenttia väestöstä. Tämä tarkoittaa myös kasvavaa palveluiden tarvetta. Resurssien monipuolistamisen ja oikean kohdentamisen, erilaisten toimintamallien kehittämisen ja yhteistyön avulla voidaan turvata laadukkaat palvelut. Kustannusvaikuttava ja laadukas palvelukokonaisuus edellyttää asiakaslähtöistä työtä, työntekijöiden ja esihenkilöiden tukea, vahvaa lähijohtamista sekä tiedolla johtamista.

Ikäntyneiden palvelujen strategisena linjauksena toimii eteläsavolaisten yhdessä ideoitu ikäohjelma, joka on laadittu osallistavissa työpajoissa syntyneiden aineistojen pohjalta. Työpajoihin on osallistunut laajasti alueellisia sidosryhmiä ja Etelä-Savon ikäntyneiden palvelujen ydinryhmän edustajia. Etelä-Savon Ikäohjelmaan pääsee tutustumaan nettisivuilta: www.etelasavonha.fi/ikaohjelma-2030

Etelä-Savon hyvinvointialueella on määritelty yhtenäiset ikäntyneiden palvelujen myöntämisen perusteet ja asiaksmaksut. Etelä-Savon hyvinvointialueen hallitus on hyväksynyt asiaksmaksut 375 § 2023. Asiaksmaksut löytyvät Etelä-Savon hyvinvointialueen nettisivuilta: www.etelasavonha.fi/asiakas-ja-potilasmaksut

Tätä palveluopasta päivitetään ja arvioidaan säännöllisesti osana vuosittaista toiminnansuunnittelua ja arviointia. Päivittämisestä vastaa ikäntyneiden palvelujen toimialajohtaja yhteistyössä palvelualuepäälliköiden, koordinaattoreiden sekä arjen tuki- ja etäpalvelujen, kotiin annettavien palvelujen, asumispalvelujen, geriatrisen osastopalvelujen esihenkilöiden sekä asiakas- ja palveluohjauksen kanssa.

2 Ikääntyneiden palvelujen järjestäminen

Vanhuspalvelulain (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012) 13 §:n mukaisesti hyvinvointialueen on järjestettävä iäkkäälle henkilölle laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluja, jotka ovat hänen tarpeisiinsa nähden oikea-aikaisia ja riittäviä. Palvelut on toteutettava niin, että ne tukevat iäkkään henkilön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä, itsenäistä suoriutumista ja osallisuutta.

Erityistä huomiota kiinnitetään kuntoutumista edistäviin ja kotiin annettaviin palveluihin. Asiakkaan kotona asumista tuetaan laaja-alaisilla ja monipuolisilla kotona asumisen palveluilla ja digitaalisilla ratkaisuilla sekä tarvittavilla apuvälineillä. Jos ne eivät kokonaisarvion jälkeen ole riittäviä turvaamaan henkilön turvallista ja arvokasta elämää, voi ratkaisuna olla asumispalvelun ja perhehoidon eri muodot. Päätös muodostuu kokonaisarviosta, jossa on huomioitu asiakkaan kokonaistilanne ja toiveet.

Palveluita järjestetään hyvinvointialueen omana tuotantona, ostopalveluna tai palvelusetelillä. Ostopalvelut kilpailutetaan hankintalain mukaisesti ja tehdään palvelutuottajan ja hyvinvointialueen välillä sopimukset palvelujen järjestämisestä.

Mikäli asiakas valitsee palvelusetelin, palvelusetelin käyttäjällä on oikeus valita haluamansa palveluntuottaja hyvinvointialueen ylläpitämää palveluseteliyrittäjäluettelosta. Palveluseteliyrittäjäluettelo löytyy palveluseteliportaalista (www.palse.fi).

Palvelusetelin käyttämisestä sovitaan kuluttajan asemassa olevan asiakkaan/potilaan ja palveluntuottajan välisellä sopimuksella. Palveluseteli voi olla tasasuuruinen tai tulosidonnainen. Tasasuuruinen palveluseteli on kaikille yhtä suuri ja tulosidonnaisessa asiakkaan vastaavat tulot ja vähennykset kuin kunnallista asiakasmaksua määritettäessä vaikuttavat palvelusetelin suuruuteen.

Hyvinvointialueella on ikääntyneiden palveluissa käytössä palvelusetelit ateriapalvelun, ikääntyneiden asumispalvelujen, kotiin annettavien palvelujen, omaishoidon vapaan, perhehoidon vapaan, rintamaveteraanien kotiin vietävien avopalvelujen, kuntouttavan päivätoiminnan ja siivouspalvelun järjestämisessä.

Palvelusetelitoimintaa ohjaa kaikille yhteinen palvelusetelin sääntökirjan yleinen osa sekä palvelukohtaiset sääntökirjat. Sääntökirjat sisältävät tietoa siitä, millä kriteereillä ja perusteilla Etelä-Savon hyvinvointialue järjestää, tuottaa ja toteuttaa palvelusetelillä palveluja. Sääntökirjoihin pääset tutustumaan Etelä-Savon hyvinvointialueen nettisivuilta www.etelasavonha.fi/saantokirjat

**Eloisan
palveluohjaajat
auttavat
palveluiden
järjestämisessä.**

3 Ikääntyneiden asiakas- ja palveluohjaus

Etelä-Savon hyvinvointialueen asiakas- ja palveluohjaus on ikääntyneille ja heidän läheisilleen tarkoitettu maksuton palvelu. Asiakas- ja palveluohjauksesta saa tietoa, ohjausta ja neuvontaa harrastus- ja virkistysmahdollisuuksista, järjestöjen tarjoamista palveluista, vapaaehtoistoiminnasta, seurakunnan toiminnasta, yksityisen sektorin palveluista sekä hyvinvointialueen kotiin vietäviä tuki- ja etäpalveluista, kotiin annettavista palveluista, asumispalveluista, apuvälineistä, digitaalisista palveluista ja liikkumista tukevista palveluista, sosiaali- ja terveyspalveluista sekä taloudellisista etuuksista.

3.1 Asiakasohjauksesta kaikki ikääntyneiden palvelut keskitetysti

Ikääntyneiden palveluihin voi olla yhteydessä 1) puhelimitse, 2) Eloisan nettisivujen sähköisten palvelujen kautta mukaan lukien chat - palvelu tai 3) käymällä paikan päällä. Hyvinvointialueen nettisivustolta www.etelasavonha.fi löytyy sähköinen kiireettömän yhteydenoton lomake ja ikääntyneiden palveluhakemus, joilla voi pyytää yhteydenottoa joko itseen ja/tai läheisiin.

Palveluohjaaja tekee ensiarvion tilanteesta, tarvittaessa ohjataan tarkempaan palvelutarpeen arviointiin. Tavoitteena on tukea ikäihmisten kotona asumista ja etsiä arjen sujumisen ratkaisuja yhdessä asiakkaan ja hänen läheisten kanssa.

Ikääntyneiden
asiakasohjaus
015 211 557

(arkisin ma-pe 9-15) Saat ohjausta ja neuvontaa ikääntyneiden palveluista.

VOIT ASIOIDA MYÖS PAIKAN PÄÄLLÄ:

- Mikkelin ympäristö - Omatori (Porrassalmenkatu 21, Mikkelä), avoinna arkisin klo 8-16.
- Savonlinnan ympäristö - Kansalaistori (Keskussairaalan tie 6, Savonlinna), avoinna perjantaisin klo 9-12.
- Pieksämäen ympäristö, sovitaan tapaaminen asiakasohjaajan kanssa erikseen.

Näin voit ottaa yhteyttä:

- **Yhteydenotto puhelimitse**, Ikääntyneiden asiakasohjaus puh. **015 211 557** palvelee koko Etelä-Savon hyvinvointialuetta ja on avoinna arkisin (maanantai - perjantai) klo 9.00-15.00. Puhelimeen vastaavat ja palvelutarpeen arviointia tekevät keskitetysti ikääntyneiden asiakasohjauksen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset.
- **Huoli-ilmoituksia** kuntalainen voi tehdä 24/7, ammattilaiset vastaavat ja käsittelevät ilmoituksia virka-aikana, linkki löytyy Etelä-Savon hyvinvointialueen nettisivustolta tai huoli-ilmoituksen voi myös tehdä puhelimitse arkisin klo 9.00-15.00 numeroon **015 211 557**.
- **Ikääntyneiden asiakasohjauksen Chat** on avoinna arkisin klo 9.00 -15.00, linkki chat -alustalle on Eloisan nettisivustolla. Ammattilaiset vastaavat asiakkaiden Chat- alustan kautta tulleisiin keskustelupyyntöihin.
- **Kiireettömän yhteydenottopyynnön**, joka löytyy Eloisan nettisivustolta, pyynnön voi lähettää ikääntyneiden asiakasohjaukselle 24/7 ja valita itselleen sopivan yhteydenottoajan. Tällöin ammattilainen soittaa valittuna ajankohtana asiakkaalle.
- Iäkkäiden palveluihin on mahdollista tehdä myös **sähköisiä hakemuksia**, jotka löytyvät Eloisan netti sivustolta. Ne otetaan ammattilaisten käsittelyyn virka-aikana ja yhteydenotto hakemuksen tekijään tehdään mahdollisimman pian.

3.2 Asiaksmaksut

Kaikista tässä oppaassa kerrotuista ikääntyneiden palveluiden asiakasmaksuista löytyy tietoa Eloisan nettisivuilta:

www.etelasavonha.fi/asiaksmaksuhinnasto

Asiakaslaskutukseen liittyvissä kysymyksissä voi olla yhteydessä ikääntyneiden asiakasmaksutiimiin:

Ikääntyneiden
asiakasmaksutiimi
015 351 3333

(arkisin ma-pe 9-13)

Asiakasmaksutiimistä saat ohjausta ja neuvontaa ikääntyvien palveluiden asiakasmaksuihin liittyen.

3.3 Miten palvelutarvetta arvioidaan ja mihin päätös perustuu

Etelä-Savon hyvinvointialue myöntää ikääntyneiden palveluja aina yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin perusteella. Palvelutarpeen arviointia voi pyytää ikääntynyt itse, hänen omaisensa/läheisensä, viranomainen tai muu henkilö. Palvelutarpeen arvioiminen edellyttää aina asiakkaan suostumusta. Palvelutarpeen arviointia varten varataan palveluohjaajan kotikäynti.

Kotikäynnillä palveluohjaaja selvittää ja arvioi asiakkaan kokonaistilannetta ja suunnittelee yhdessä asiakkaan sekä mahdollisesti hänen omaisensa/läheisensä kanssa miten ja millä palveluilla parhaiten vastataan asiakkaan avun ja tuen tarpeisiin. Avun ja tuen tarpeisiin voidaan vastata kolmannen sektorin, yksityisen sekä kunnallisen palvelutarjonnan keinoin.

Palvelutarpeen arvioinnissa huomioidaan mm. 1) asiakkaan fyysisen, psyykkisen- ja sosiaalisen toimintakyvyn arvioiminen RAI-toimintakykymittaria apuna käyttäen, 2) asiakkaan voimavarat, 3) asiakkaan sosiaalinen verkosto ja omaisten ja läheisten muodostama tuki, 4) asiakkaan asuinympäristön ja kodin turvallisuus sekä 5) sosiaaliset etuudet.

Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä palveluohjaaja tekee yhdessä asiakkaan ja hänen läheisen kanssa RAI -arvioinnin, joka on laaja-alainen terveydentilan ja toimintakyvyn kartoitus. RAI-arvioinnista saadaan ajantasainen kuvaus asiakkaasta, hänen voimavaroistaan, elämäntilanteestaan sekä kuntoutus- ja erityistarpeista. RAI-toimintakykyarviosta saadun tiedon avulla pystytään palvelut suunnittelemaan yksilöllisesti ja tarpeenmukaisesti asiakkaille. Arvioinnin perusteella laaditaan asiakassuunnitelma, jonka palveluohjaaja laatii yhteistyössä asiakkaan ja hänen omaisen/läheisen kanssa. Asiakkaan palvelutarpeen muuttuessa asiakkaalle tehdään uusi palvelutarpeen selvitys ja/tai asiakkaan palvelutarvetta arvioidaan yhteistyössä palveluntuottajan ja asiakkaan sekä omaisten/läheisten kanssa.

Palveluja voidaan myöntää määräaikaisena tai toistaiseksi voimassa olevana, niitä voidaan myös lisätä, vähentää tai palvelut voidaan lopettaa kokonaan asiakkaan toimintakyvyn ja/ tai palvelutarpeen muuttuessa. Kaikista asiakkaalle myönnetyistä sosiaalihuollon palveluista tehdään kirjallinen, oikaisuvaatimuskelpoinen viranhaltijapäätös. Päätös perustuu edellä mainittuihin arviointeihin ja selvityksiin ja niistä saatuu tietoon sekä harkintaan asiakkaan kokonaistilanteesta.

Kiireellisiä toimenpiteitä koskeva asia on käsiteltävä ja päätös sekä toimeenpano tehtävä käytävissä olevien tietojen perusteella viipymättä siten, ettei asiakkaan oikeus välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon vaarannu. Muissa kuin kiireellisissä asioissa päätös on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun asia on tullut vireille ja päätös toimeenpantava viimeistään kolmessa (3) kuukaudessa asian vireilletulosta. Aika voi olla tätä pidempi, jos asian selvittäminen erityisestä syystä vaatii pidempää käsittelyaikaa tai toimeenpanon viivästykselle on muu asiakkaan tarpeeseen liittyvä erityinen peruste.

Asiakkuus päättyy, kun sosiaalihuollon asiakasasiakirjaan merkitään tiedoksi, että sosiaalihuollon järjestämiselle ei ole perustetta.

3.4 Mitä tarkoittaa omatyöntekijä ja kuka toimii omatyöntekijänä

Asiakkaalla tulee sosiaalihuoltolain 42 §:n mukaan olla omatyöntekijä. Omatyöntekijää ei tarvitse nimetä, jos asiakkaalle on jo nimetty muu palvelusta vastaava työntekijä tai nimeäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta. Omatyöntekijän tehtäviin kuuluu muun muassa asiakkaan palvelukokonaisuudesta huolehtiminen. Asiakassuunnitelmaan kirjatun palvelukokonaisuuden tulee toteutua asiakkaan tarpeen mukaisesti.

Omatyöntekijän tehtävänä on:

1. neuvoa ja tukea iäkästä henkilöä hänen tarvitsemiensa sosiaali- ja terveyspalvelujen saantiin ja toteuttamiseen liittyvissä asioissa;
2. seurata yhdessä iäkkään henkilön ja tarvittaessa hänen omaisensa tai läheisensä kanssa asiakassuunnitelman toteutumista sekä iäkkään henkilön palveluntarpeiden muutoksia;
3. olla iäkkään henkilön suostumuksella tarvittaessa yhteydessä hänen sosiaali- ja terveyspalvelujensa tuottamisesta vastaaviin tahoihin, jotta palvelut vastaisivat mahdollisimman hyvin iäkkään henkilön tarpeita.

4 Arjen tuki- ja etäpalvelut

Arjen tuki- ja etäpalveluihin kuuluvat: ikäneuvola, kotiin vietävät tukipalvelut, etäpalvelut, kuntouttava päivätoiminta, gerontologinen sosiaalityö, omais- ja perhehoito, vapaaehtoistoiminta ja järjestöyhteistyö sekä liikkumista tukevat palvelut eli kuljetuspalvelut.

4.1 Ikäneuvola

Ikäneuvolan toimintaan kuuluvat ennaltaehkäisevät ryhmätapaamiset ja terveystarkastukset, omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystapaamiset, senioreiden elintapaohjaus sekä löytävä vanhustyö. Kaikki ikäneuvolan palvelut ovat maksuttomia ja ne on tarkoitettu kaikille 65 ja yli 65-vuotiaille. Ikäneuvolan palveluihin tullaan joko kutsuttuna tai ajanvarauksella asiakas- ja palveluohjauksen numerosta 015 211 557.

Ennaltaehkäiseviä ryhmätapaamisia tarjotaan 80 vuotta täyttävälle, jotka eivät ole säännöllisten sosiaali- ja terveyspalvelujen piirissä. Tapaamisten tavoitteena on ohjata asiakkaita oman toimintakyvyn ylläpitämisessä ja tukea kotona asumista neuvonnan

ja palveluohjauksen avulla. Tapaamiseen kutsutaan kerralla noin 20 henkilöä ja se toteutetaan sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten yhteistyönä. Kutsuille lähetetään etukäteen saatekirjeen kanssa materiaalia tutkittavaksi ja oman arvioinnin pohjaksi. Osallistuminen on vapaaehtoista ja maksutonta. Tapaamisiin ei liity seurantaa, mutta asiakkaan niin toivoessa, voidaan järjestää yksilöllistä aikaa asioiden käsittelyyn. Tarvittaessa asiakas ohjataan keskitettyyn asiakas- ja palveluohjaukseen tarkempaan palvelutarpeen arviointiin. Kutsun saaneiden toivotaan ilmoittavan, mikäli eivät osallistu tapaamiseen. Yhteystiedot saatekirjeessä. 83 ja 85 -vuotiailla on mahdollisuus myös osallistua ennaltaehkäisevään ryhmätapaamiseen, joista tiedotetaan erikseen.

Ennaltaehkäisevien terveystarkastusten tarkoituksena on tukea ikääntyneiden hyvinvointia, edistää terveyttä ja terveellisiä elintapoja sekä ennaltaehkäistä sairauksia ja tapaturmia. Terveystarkastuksessa annetaan ohjausta, neuvontaa ja tukea mieltä askarruttaviin terveyteen ja sairauteen liittyviin kysymyksiin, terveellisten elämäntapojen edistämiseen, lääkehoitoon ja kotona asumisen turvallisuuteen. Pienet hoidolliset toimenpiteet, ompeleiden/hakasten poistot, injektoiden pistäminen, pienet haavahoidot ja korvahuuhtelut kuuluvat myös palveluun. Tarvittaessa varataan aika jatkotutkimuksiin. Ennaltaehkäisevään terveystarkastukseen tullaan ajanvarauksella asiakas- ja palveluohjauksen numerosta 015 211 557.

Omais- ja perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystapaamisten tarkoituksena on tukea omais- ja perhehoitajien hyvinvointia ja terveyttä sekä edistää terveellisiä elintapoja ja toimintakykyä, ennaltaehkäistä sairauksia ja tapaturmia, tunnistaa ongelmia ja tarjota varhaista tukea. Tarkastukset ovat vapaaehtoisia ja omaishoitajille niitä tarjotaan noin kahden vuoden välein, vähintään 2-3 vuotta omaishoitajana toimivalle. Palvelut toteutetaan ajanvarauksella asiakas- ja palveluohjauksen numerosta 015 211 557 tai kutsuttuna.

Senioreiden elintapaohjauksen keskiössä on yksilöllisen arjen tukeminen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisääminen. Ohjauksessa keskitytään liikunnan määrään ja laatuun, ravitsemukseen sekä unen lääkkeettömään hoitoon. Lisäksi käydään läpi mielen hyvinvointia, lääkkeitöntä kivun hoitoa sekä aivojen hyvinvointia. Elintapaohjaus toteutetaan ryhmämuotoisena ja kesto on 6 kuukautta. Elintapaohjaukseen voidaan ohjata joko terveystarkastusten yhteydessä tai soittamalla asiakas- ja palveluohjauksen numeroon 015 211 557.

Löytävän vanhustyön tavoitteena on löytää ne tuen tarpeessa olevat iäkkäät ihmiset, jotka eivät ole minikään yhteiskunnallisen tuen piirissä. Tavoitteena on ohjata heitä oman toimintakyvyn ylläpitämisessä sekä tukea itsenäistä ja hyvää elämää kotona. Löytävää vanhustyötä tehdään yhteistyössä järjestöjen, seurakunnan, yhdistysten, apteekkien ja sotekeskusten sekä sairaalan kanssa. Käytössä on sähköinen HUOLI-ilmoitus, jonka kautta voidaan ilmoittaa, jos on huolissaan ikääntyneestä henkilöstä. HUOLI-ohjelmaan pääsee hyvinvointialueen nettisivuilla olevan linkin kautta: www.etelasavonha.fi/huoli Löytävän vanhustyön tavoitteena on tarjota ikääntyneille tukea ja saattaa ikääntyneiden kanssa toimivia ammattilaisia yhdistämään voimansa syrjäytymisvaarassa olevien ikääntyneiden auttamiseksi oikea-aikaisesti ja vähentää muun muassa terveyspalveluiden käyttöä. Ennakoivan ja löytävän vanhustyön tarkoituksena on onnistunut ikääntyminen, ikäihmisten terveelliset elintavat ja sairauksien ehkäisy, hyvinvointi ja terveyserojen kaventaminen, itsenäinen suoriutuminen ja turvallisuus, lihaskunta ja tasapainoa tukeva liikunta, varhainen puuttuminen terveydentilan ja toimintakyvyn heikkenemiseen sekä sairauksien tehokas hoito ja kuntoutus. Tärkeää on myös kaltoinkohtelun ja lähisuhdeväkivallan tunnistaminen, johon ikääntyneiden palvelujen henkilöstöä on koulutettu.

4.2 Kotiin vietävät tukipalvelut

Kotiin vietävät tukipalvelut ovat ennakoivaa ja kuntoutumista tukevaa palvelua. Palveluiden tavoitteena on tukea asiakkaan kotona asumista mahdollisimman pitkään. Tukipalveluihin kuuluvat turvapalvelut, ateriapalvelut, kauppa- ja asiointipalvelu, siivouspalvelu ja saattajapalvelu. Kotihoidon asiakkaille tukipalveluna tarjotaan myös hygieniapalvelua. Tukipalvelu voidaan myöntää toistaiseksi voimassa olevana tai tilapäisesti esimerkiksi toipilasaikana, enintään kolmen kuukauden ajalle. Palveluiden asiakkaaksi tullaan ammatillaisen tekemän palvelutarpeen arvioinnin kautta.

4.2.1 Turvapalvelut

Turvapalvelu on ennaltaehkäisevää ja varhaista tukea, jonka tarkoituksena on vahvistaa omatoimisuutta, itsenäistä arjessa toimimista ja turvallisuuden tunnetta. Turvapalvelun avulla ikääntynyt voi jatkaa itsenäistä ja omannäköistä elämää toimintakyvyn alentumisesta huolimatta. Turvapalvelun avulla tuetaan myös kotihoidon työntekijöiden sekä omaishoitajien toimintaa. Turvapalvelun avulla ikääntynyt saa kotiinsa apua ympäri vuorokauden. Kun asiakas tekee turvahälytyksen, avuntarve ja kiireellisyys arvioidaan puhelun aikana. Tarvittaessa asiakkaan kotiin tehdään auttamiskäynti.

Perinteiseen turvpuhelinjärjestelmään kuuluvat turvpuhelinlaite ja hälytinpainike. Hälytinpainiketta asiakas voi pitää ranteessa tai kaulanauhassa. Mikäli samassa taloudessa asuvalla on myös tarve turvapalvelulle, voidaan hänelle ohjelmoida lisäranneke, jolloin apua voidaan hälyttää samalla turvpuhelimella molemmille. Perinteiseen turvpuhelinjärjestelmään on mahdollista liittää myös lisälaitteita, kuten ovihälytin, palovaroitin ja kaatumishälytin.

Paikantava turvpuhelin, eli turvakello on tarkoitettu kotona asumisen tueksi asiakkaille, jotka liikkuvat kodin ulkopuolella itsenäisesti. Tarvittaessa turvpuhelinpäivystäjä voi paikantaa kelloa käyttävän asiakkaan turvahälytyksen yhteydessä. Paikantava turvpuhelin antaa mahdollisuuden jatkaa aktiivista elämää, vaikka toimintakyky heikentyisi.

Mikkelissä turvapalvelun laitteisiin pääsee tutustumaan arki- ja hyvinvointiteknologian näyttelytila Hektorissa (kiinteä näyttelytila). Hektori sijaitsee Monitoimijakeskus Omatorin infoaulassa, Porrasalmenkatu 21, 2.krs, 50100 Mikkeli. Linnalan Setlementin tiloissa arki- ja hyvinvointiteknologian esittelyä on kerran kuussa, Sotilaspojankatu 7, 57100 Savonlinna. Tarvittaessa esittelyjä järjestetään Eloisan eri alueilla.

Turvapalvelun käynnistämisen edellytyksenä on, että asiakkaalla on antaa asunnon avain laite-asennuksen yhteydessä turvapalveluille. Tällä mahdollistetaan auttajan pääsy asiakkaan luo. Lisäksi turvapalvelun asiakkuuden edellytyksenä on suostumus terveystietojen tarkasteluun ja siirtämiseen turvpuhelinkeskusjärjestelmään.

4.2.2 Ateriapalvelut

Ateriapalvelun asiakkuus edellyttää aina ammattilaisen tekemää palvelutarpeen arviointia. Ateriapalvelun tavoitteena on ylläpitää terveyttä ja toimintakykyä ja tukea kotona asumista. Ateriapalveluja voivat saada myös henkilöt, jotka eivät tarvitse muuta hyvinvointialueen tuottamaa kotihoitoa tai kotihoidon tukipalvelua. Ateriapalvelua toteutetaan MenuMAT -ateria-automaatilla, palvelusetelillä tai lounas kotiin -ateriapalveluna.

MenuMAT -ateria-automaatti: Laite toimitetaan asiakkaan kotiin. Asiakas käyttää laitetta itsenäisesti tai yhteistyössä kotihoidon kanssa. Helppokäyttöinen laite sisältää pakastimen ja kiertoilmauunin. MenuMATin asiakaspalvelu hoitaa ruokien tilaukset ja toimitukset asiakkaalle. Palvelu on saatavilla koko hyvinvointialueella.

Ateriapalveluseteli: Asiakas voi saada tukea aterioiden ostamiseen yksityiseltä palveluntuottajalta, kun hänen palveluntarpeensa on arvioitu ja hänen tulonsa eivät ylitä tulorajaa. Palveluseteliä voi käyttää hyvinvointialueen hyväksymien palveluntuottajien ateriapalveluun. Seteliä voi käyttää palveluntuottajan ravintolassa ruokailuun tai kotiin kuljetettujen aterioiden ostamiseen. Ateriapalveluseteli on saatavilla koko hyvinvointialueella, palveluntuottajat määrittävät itse toimialueensa.

Lounas kotiin -ateriapalvelu: Asiakkaalle toimitetaan ruoka-annos kotiin. Tuottajasta riippuen ateria voi olla kylmä tai lämmin ateria. Palvelu saatavilla seuraavilla alueilla: Savonlinna, Pieksämäki, Puumala, Rantasalmi, Enonkoski.

4.2.3 Kauppa- ja asiointipalvelu

Kauppapalvelu on tarkoitettu pääasiassa kotihoidon asiakkaille. Kauppapalvelun asiakkuus edellyttää aina ammattilaisen tekemää palvelutarpeen arviointia. Kauppapalvelu toteutetaan yhteistyössä kotihoidon ja paikallisten palvelua tuottavien yritysten kanssa. Kotihoito tekee kauppatilauksen yhdessä asiakkaan kanssa ja palveluntuottaja tai yhteistyökumppani tuo kauppaostokset asiakkaalle tarvittaessa jääkaappiin asti purettuna. Kauppapalvelun asiakkuus edellyttää aina tiliasiakkuutta. Asiointipalvelu on tilapäisesti tarjottavaa palvelua, joka sisältää asiakkaan avustamista asiointissa esimerkiksi pankkipalveluissa.

4.2.4 Siivouspalvelu

Siivouspalvelun asiakkuus edellyttää aina ammattilaisen tekemää palvelutarpeen arviointia. Jos asiakkaan kotona asuminen vaarantuu siivouksen puutteen takia eikä hän pysty sitä toteuttamaan omaisten tai ulkopuolisen avulla, voidaan kriteerien täyttyessä hänelle myöntää siivouspalvelun palveluseteli. Mikäli siivouspalvelun palvelusetelituottajia ei ole, voidaan siivouspalvelu toteuttaa omana tai ostopalveluna. Pariskuntien yhteistaloudessa asuvien osalta toimintakyky ja tilanne arvioidaan siten, että kokonaisuus tulee huomioiduksi.

Siivouspalvelun tavoitteena on pienituloisten ikääntyneiden auttaminen kodin perussiivouksessa tilanteessa, jolloin asiakkaan toimintakyky on joko tilapäisesti tai pysyvästi alentunut niin, että kodin perussiivouksen tekemisessä on vaikeuksia. Siivouspalvelua voidaan myöntää myös omaishoitajuuden tukemiseksi, jos omaishoitajan toimintakyky on joko tilapäisesti tai pysyvästi alentunut eikä kodin perussiivouksen tekeminen tämän vuoksi ole mahdollista.

Asiakas voi saada tukea siivoukseen, kun hänen palveluntarpeensa on arvioitu ja hänen tulonsa eivät ylitä tulorajaa. Asunnon ylläpitosiivous sisältää niiden asuintilojen siivouksen, jotka ovat asiakkaan päivittäisessä käytössä. Palvelun sisältö on määriteltävä asiakkaan palvelukuvauksessa.

Ateria-, kauppa- ja asiointi- sekä siivouspalvelun myöntämisen perusteeksi on asetettu ohjeelliset tulorajat. Ateriapalvelussa, kauppapalvelussa ja siivouspalvelussa otetaan huomioon myös asiakkaan taloudellinen kyky hankkia palvelu. Palvelua voidaan myöntää myös palvelutarpeen arvioinnin perusteella erityisestä syystä, vaikka tuloraja ylittyisi. Tulorajat koskevat ensisijaisesti uusia asiakkaita ja tilanteita, joissa asiakkaan palveluntarvetta täytyy arvioida uudelleen. Tuloina huomioidaan säännölliset tulot ja säännölliset pääomatulot, esim. korko- ja vuokratulot. Tulona ei huomioida asumistukea, rintamalisää, vammaistukea, omaishoidontukea tai eläkettä saavan hoitotukea.

4.2.5 Liikkumista tukeva palvelu

Liikkumista tukeviin palveluihin kuuluu sosiaali- huoltolain mukainen kuljetuspalvelu ja saattaja- palvelu. Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspal- velu on pääsääntöisesti tarkoitettu:

- 1. yli 65-vuotiaille vähävaraisille hyvinvoin- tialueen asukkaille, jotka asuvat julkisten joukkoliikennereittien sekä asiointi- ja palve- luliikennereittien ulkopuolella
- 2. henkilölle, joilla on ikääntymiseen liittyen sellaisia toimintakyvyn rajoitteita, että ne estävät julkisen joukkoliikenteen käyttöä, tai
- 3. henkilöllä on perusteltu yksilöllinen ja elämäntilanteeseen liittyvä kuljetuspalvelun tarve, mutta ei ole oikeutettuja vammaisuu- den perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain mukaisiin kulje- tuspalveluihin sekä
- 4. sotainvalideille ja rintamaveteraaneille. Omaishoitoperheiden osalta kuljetuspalve- lun tarvetta arvioitaessa käytetään erityistä harkintaa. Kuljetuspalvelun tavoitteena on tukea itsenäisen elämisen ja asumisen mah- dollisuuksia kotona.

Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu on harkinnanvarainen ja määrärahasidonnainen sosi- aalipalvelu, jota myönnetään yksilöllisen palvelu- tarpeen arvioinnin perusteella. Sosiaalihuoltolain mukaiseen liikkumista tukevaan palveluun hakijal-

la ei ole subjektiivista oikeutta. Kuljetuspalvelua myönnetään kohtuullisiin matkoihin, jotka liittyvät esimerkiksi välttämättömään asiointiin, virkistyk- seen tai kuntouttavaan harrastustoimintaan osal- listumiseen. Kuljetuspalvelua ei myönnetä mat- koihin, jotka korvataan muun lain nojalla. Tällaisia matkoja voivat olla esimerkiksi terveydenhuollon matkat, jotka tehdään lääkärin määräämiin tutki- muksiin tai kuntoutukseen (korvaus sairausvakuu- tuslain nojalla), tai matkoihin, jotka ovat välttä- mättömiä toisen sosiaalipalvelun toteuttamiseksi, esim. ikääntyneiden päivätoimintamatkat, tai hen- kilölle, jonka itsenäistä toimintakykyä kuljetuspal- velulla ei voida edistää (tarkoituksenmukaisuus).

Määrärahasidonnaisuudesta johtuen kuljetuspal- velua myönnettäessä käytetään tulo- ja varallisuus harkintaa (Taulukko 1). Ensisijaisesti tuki kohden- netaan kotona asumisen tueksi vähävaraisille ha- kijoil. Tuloina ei oteta huomioon eläkkeensaajan hoitotukea, asumistukea ja rintamalisää. Asiakas maksaa kulloinkin voimassa olevan omavastuun yhdensuuntaisesta matkasta, josta hänelle anne- taan erillinen ohje. Asiakkaan mahdollisesti tar- vitsema saattaja matkustaa ilmaiseksi. Jos kulje- tuspalvelujen saajan kanssa on samassa kyydissä mukana muita matkustajia, joilla ei ole kuljetuspal- velupäätöstä, on heidän maksettava matkasta oma osuutensa. Sotainvalideilta ja sotaveteraaneilta omavastuuta ei peritä.

Taulukko 1. Tulo- ja säästörajat kuljetuspalvelun myöntämiseen liittyen		
	Yksin asuva	Avio- tai avopuolison kanssa asuva
Tulot	bruttotulot ovat enintään 1200 euroa/kk	bruttotulot enintään 2400 euroa/kk
Säästöt	säästöt voivat olla enintään 4000 euroa	säästöt yhteensä 7000 euroa

Sosiaalihuoltolain mukaisia kuljetuspalvelumatko- ja myönnetään palveluliikenteen alueen (Pali) ul- kopuolella asuville hakijoille enintään kahdeksan (8) yhdensuuntaista matkaa kuukautta kohti. Mat- koja myönnetään enintään neljä (4) yhdensuun- taista matkaa, jos asiakas asuu Palvelu-liikenteen alueella ja kykenee käyttämään Palveluliikennettä. Alla olevassa taulukossa (Taulukko 2) liikkumista tukevan palvelun omavastuuosuudet.

Taulukko 2. Liikkumista tukevan palvelun omavastuumaksut 2024	
Kilometriin saakka	Omavastuumaksu €
6 km	2,00 €
9 km	3,60 €
12 km	3,90 €
16 km	4,70 €
20 km	5,50 €
25 km	6,10 €
30 km	6,80 €
35 km	7,40 €
40 km	8,20 €
45 km	9,30 €
50 km	10,10 €
60 km	11,80 €
70 km	13,70 €
80 km	15,50 €
90 km	17,30 €
100 km	18,70 €
110 km	20,40 €
120 km	22,00 €
130 km	23,50 €
140 km	25,20 €
150 km	26,30 €
160 km	27,80 €
170 km tai yli	28,90 €

Taulukon 2. kilometriperusteiset omavastuumaksut peritään 1.2.2024 alkaen Etelä-Savon hyvinvointi- alueella ja niitä noudatetaan vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain kuljetuspalvelupäätösten mukai- sissa henkilökuljetuksissa.

Sotainvalideille ja rintamaveteraaneille sosi- aalihuoltolain mukaisia kuljetuspalvelumatkoja myönnetään tarpeen mukaan kuukaudessa. Sosi- aalihuoltolain mukaisten matkojen kustannukset korvaa Valtiokonttori. Rintamaveteraanien ja so- tainvalidien palvelujen järjestämisessä noudate- taan Valtiokonttorin antamia ohjeistuksia.

Ensisijaisen lainsäädännön perusteella myönnet- täviä kuljetuspalveluja ja -tukia ovat muun muassa Kelan maksamat korvaukset hoidosta, tutkimuk- sista ja kuntoutuksesta aiheutuvista matkakustan- nuksista, koulukuljetukset sekä sosiaalihuoltolain perusteella järjestetyt liikkumista tukevat palve- lut. Mikäli sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut eivät ole riittäviä tai tarkoituksenmukaisia, tulee arvioitavaksi vammaispalvelulain mukaisen kulje- tuspalvelun tarve.

Liikkumista tukevan palvelun myöntäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin.

Saattajapalvelu on tarkoitettu pääasiassa kotihoi- don asiakkaille. Saattajapalvelun asiakkuus edel- lyttää aina ammattilaisen tekemää palvelutarpeen arviointia. Ensisijaisesti saattajapalvelun tulee järjestyä omaisten, lähipiirin tai vapaaehtoistyön turvin. Tilannekohtaisesti arvioituna (sovelletaan kotihoidonpalveluiden myöntämisperusteita) saat- tajapalvelu voidaan järjestää esim. lääkärikäyntiin, mikäli taksin saattaja-apu ei ole riittävä. Asiakkaan kanssa palvelussa käytetään taksia tai julkista lii- kennettä, jonka asiakas maksaa. Palvelun tavoit- teena on asiakkaan terveydenhuollon palvelujen toteutumisen varmistaminen. Tilannekohtaisesti arvioituna myös muihin välttämättömiin asioin- ti- ja viranomaisasiointeihin voi saada saattajan. Asiakasta saattamaan lähtee kotihoidon työntekijä, esimerkiksi arkityöntekijä tai hoiva-avustaja. Saat- tajapalvelulla tarkoitetaan välittömästi ennen mat- kaa, matkan aikana ja välittömästi matkan jälkeen tapahtuvaa avustamista. Tapauskohteisesti arvioi- daan, odottaako saattaja asiakasta paikan päällä käynnin aikana.

4.2.6 Korjausneuvonta ja asunnon muutostyöt

Ikääntyneen väestön asunnot saattavat vaatia korjaus- ja muutostöitä ikääntyneen kotona asumisen tukemiseksi. Ensisijaisesti asukkaat huolehtivat itse asuntonsa korjaamisesta ja varustamisesta omaa toimintakykyään vastaavaksi. Palveluohjaaja arvioi ikääntyneen asiakkaan kodin muutostyötarvetta, jos asiakkaan toimintakyky on alentunut ja hankaloittaa kotona selviytymistä. Pienituloisten asiakkaiden asunnon muutostöitä voidaan tukea määrärahojen puitteissa.

Asunnon muutostöiden myöntämisessä huomioidaan tulot ja varallisuus. Muutostöitä ovat esimerkiksi kynnysten poistot, ovien leventäminen tai luiskien ja tukikaiteiden kiinnittäminen. Asunnon muutostöiden tarkoitus on tukea mahdollisimman itsenäistä ja turvallista kotona selviytymistä. Yllä esiteltyjä pienimuotoisia asunnonmuutostöitä voidaan saada suoraan Etelä-Savon hyvinvointialueen apuvälineyksiköiden kautta:

www.etelasavonha.fi/apuvälinepalvelut

Vanhustyön keskusliiton korjausneuvojat avustavat ikääntyneitä asunnon korjaustöiden suunnittelussa ja korjausavustusten hakemisessa. Korjausneuvojan palvelut asiakkaille ovat maksuttomia.

Korjausneuvonnan palvelunumero palvelee arkisin ma-pe klo 9–15.

Etelä-Savossa korjausneuvojana toimii Ismo Kortman, puh. 0500 651 737.

Korjausneuvoja myös opastaa, kuinka voit tehdä kodista esteettömän. Tutustu lisää Vanhustyön keskusliiton nettisivuilla:

www.vtkl.fi/toiminta/korjausneuvonta

Korjausneuvojan tehtäviä:

- neuvoo kodin pienissä korjauksissa
- auttaa hankkimaan tarvittavat suunnitelmat
- auttaa urakoitsijoiden valinnassa ja hankinnassa.

Esteetön koti tarkoittaa, että kodissa on helppoa liikkua ja toimia. Esimerkiksi jos sinulla on pyörätuoli, kodissa ei ole kynnyksiä ja portaissa on luiskat tai porrashissit. Korjausneuvoja auttaa esteettömän kodin suunnittelussa.

Esteettömyyteen kuuluvat esimerkiksi:

- kylpyhuoneen remontti
- ammeen poisto
- ulkoportaiden muutostyöt
- porrashissin asentaminen
- kynnysten poisto
- ovien leventäminen.

Valtion korjausavustus

Voit saada valtiolta rahallista tukea kotisi korjaamiseen, jos olet iäkäs tai vammainen. Voit hakea avustuksia ympäri vuoden. Avustukset myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA. Korjaustöitä ei saa aloittaa ennen kuin ARA on antanut luvan.

Voit hakea avustusta netissä tai paperisella hakemuksella. Voit tulostaa hakemuksen ARA:n nettisivuilta

www.ara.fi/fi-FI/Lainat_ja_avustukset

Voit myös tilata hakemuksen numerosta 029 525 0818.

Lähetä täyttämäsi hakemus osoitteeseen:

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA PL 30 15141 Lahti.

Saat lisätietoja netistä: www.ara.fi/fi-FI/Lainat_ja_avustukset/Korjausavustukset

Hakemusten tekemisessä saa apua myös Vanhustyön Keskusliiton Etelä-Savon korjausneuvoja **Ismo Kortmanilta, puh 0500 651 737, arkisin ma-pe klo 9-15.**

Hyvinvointialue voi harkintansa mukaan tukea omassa kodissa selviytymistä myöntämällä taloudellista tukea asunnon varusteluun ja muutostöihin (esim. luiskat, tuet, pesutilojen muutokset jne). Korvausta voivat saada ikäihmiset, joille muutostyöt mahdollistavat asumisen jatkamisen kotona. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) korjausavustuksia ikääntyneiden asuntoihin hakee ARA:lta.

Rahoitusta asunto-olojen parantamiseen (ARA)

Palvelun myöntäminen perustuu yksilölliseen palvelutarpeen arviointiin ja tulo- ja varallisuus-harkintaan.

Tuloja ja varallisuutta selvitetessä huomioidaan hakijan ja hänen kanssaan samassa taloudessa vakituisesti asuvan puolison/avopuolison tulo- ja varallisuus kokonaisuutena.

Vähävaraisuutta kuvaavat tulo- ja tilisäästörajat ovat pääsääntöisesti:

- 1 henkilön taloudessa bruttotulot alle 1270 euroa kuukaudessa/tilisäästöt 6000 euroa
- 2 hengen taloudessa bruttotulot alle 2540 euroa kuukaudessa/tilisäästöt 10 000 euroa

Tuloina ei huomioida asumistukea, hoitotukea, rintamalisää, ylimääräistä rintamalisää eikä omaishoidon tuen palkkiota. Varallisuutena ei huomioida omassa käytössä olevaa vakituista asuntoa.

Sosiaalihuoltolain mukaisesti asunnon muutostöihin korvausta ei myönnetä, jos hakija odottaa paikkaa ympärivuorokautiseen palveluasumiseen, yhteisölliseen asumiseen tai pitkäaikaiseen perhe-kotiin paikkaa.

Hakemus

Hakemuksen liitteenä tulee olla:

- selvitys taloudellisesta tilanteesta kahdelta (2) viimeiseltä kuukaudelta tiliotteet kaikilta tileiltä
- viimeisin vahvistettu verotuspäätös erittelyosineen

Hakemus löytyy sähköisenä Etelä-Savon hyvinvointialueen nettisivuilta

www.etelasavonha.fi/ikaantyneet-asiakasohjaus

Hakemus ohjautuu Ikääntyneiden asiakasohjaukseen sekä ikääntyneiden palvelujen alta löytyy tulostettava hakemus.

- **Hirvensalmi, Juva, Kangasniemi, Mikkeli, Mäntyharju, Pertunmaa, Puumala ja Kangasniemi:** Omatori, Ikääntyneiden asiakasohjaus, Porrassalmenkatu 21, 50100 Mikkeli
- **Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava:** Ikääntyneiden asiakasohjaus, Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna
- **Pieksämäki:** Ikääntyneiden asiakasohjaus, Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Ikääntyneiden asiakasohjaus
015 211 557

(arkisin ma-pe 9–15) Saat ohjausta ja neuvontaa ikääntyneiden palveluista.

4.3 Etäpalvelut

Etäpalvelu sisältää säännöllistä kotiin annettavaa, asiakkaan tarpeista lähtevää palvelua. Se tukee asiakkaan toimintakykyä, kuntoutumista ja päivittäistä arkea. Etäpalvelu voi sisältää tukea ravitsemukseen, sairauksien hoitoon, lääkehoitoon, asiointiin, turvallisuuteen ja sosiaaliseen toimintaan. Etäpalvelun tarkoituksena on tukea ja auttaa ikääntyneen arjessa silloin, kun omat voimavarat ja tukiverkostot ovat riittämättömiä. Lähtökohtana on, että ikääntynyt voisi asua turvallisesti omassa kodissaan mahdollisimman pitkään. Etäpalvelu koostuu etäyhteydellä toteutetuista hoitajakäyneistä, digitaalisesta lääkehoidon toteutuksesta ja kotona asumista tukevasta sensoriteknologiasta. Palvelu räätälöidään asiakkaan tarpeiden mukaan.

Etäyhteydellä toteutettu hoitajan käynti: yhteydenotto asiakkaan kanssa sovittuna aikana ja sovituista asioista toteutussuunnitelman mukaisesti. Hoitaja ottaa yhteyttä etäpäätelaitteen tai puhelimen kautta. Palvelu mahdollistaa myös omaisen ja asiakkaan välisen yhteydenpidon videopäätelaitteen avulla.

Digitaalinen lääkehoidon toteutus: asiakas saa kotiinsa lääkeautomaatin, jonka avulla lääkkeiden annostelu tapahtuu. Hoitaja seuraa ja valvoo lääkehoidon toteutumista etäyhteyden välityksellä. Lääkeautomaatti edellyttää kotihoidon asiakkuutta.

Etäpalvelujen myöntäminen perustuu kotona asuvan iäkkään henkilön yksilölliseen ja dokumentoituun palvelutarpeen arviointiin. Palveluohjaaja tai muu sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilainen arvioi asiakkaan toimintakyvyn ja palveluntarpeen, huomioiden asiakkaan fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät. Asiakkaan toimintakyvyn arvioinnissa käytetään aina yksilöllistä harkintaa, jonka tukena hyödynnetään asiakkaan tilanteeseen soveltuvia toimintakykyä kuvaavia mittareita tarpeen mukaan. Palvelutarpeen arvioinnissa hyödynnetään RAI-toimintakykymittaristoa.

4.4 Kuntouttava päivätoiminta

Kuntouttava päivätoiminta on sosiaalipalvelu, jolla tuetaan ikääntyneiden, muistisairaiden, yksin asuvien ja omaishoidettavien asiakkaiden toimintakykyä, voimavaroja, osallisuutta ja henkistä vireyttä sekä edistetään sosiaalisia suhteita. Päivätoiminta on tavoitteellista kuntouttavaa toimintaa, tavoitteiden toteutumista ja päivätoiminnan tarvetta arvioidaan 6 kuukauden välein.

Päivätoiminta sisältää kuntouttavan ryhmätoiminnan, ohjauksen, terveyden edistämisen ja mahdollisuuksien mukaan sairaanhoidolliset toiminnot. Asiakas saa ateriat toimipisteen tarjonnan mukaan (lounas ja päiväkahvi). Mikäli asiakkaan ravinnon saanti hoidetaan PEG-letkuravinnolla, asiakasmaksu puolitetaan. Tarvittaessa kuljetukset järjestetään asiakkaan kotoa päivätoimintayksikköön ja takaisin kotiin. Päivätoiminnan kuljetus ei sisällä henkilökohdaisia asiointoja. Päivätoiminta tarjoaa myös pesuapua yksiköiden mahdollisuuksien mukaan, jos kotona ei ole mahdollisuutta peseytymiseen.

Kuntouttavan päivätoiminnan myöntäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin. Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä tulee huomioida, onko asiakkaan toimintakyky alentunut ja pystytäänkö päivätoiminnan keinoin tukemaan toimintakykyä ja kotona pärjäämistä. Toimintakykyä arvioidaan RAI-toimintakyvyn mittarilla. Asiakkaalla tulee olla voimavaroja osallistua toimintaan ja kykyä toimia ryhmässä. Päätöksen päivätoiminnasta tekee keskitetty asiakasohjaus. Päivätoimintaa tarjotaan kokopäiväisenä (6 h) toimintana. Yksittäiset poikkeukset eivät alenna asiakasmaksua. Omaishoidon lakisääteisen vapaan toteutuessa jaksohoidossa tai perhekodissa, päivätoiminnan asiakasmaksu on normaali päivätoiminnan maksu. Päivätoimintaa tarjotaan lähipalveluna. Päivätoimintaa voivat järjestää myös yhdistykset ja järjestöt tai päivätoimintaa voidaan järjestää myös palvelusetelillä tuotettuna.

4.5 Gerontologinen sosiaalityö

Gerontologinen sosiaalityö on yksi sosiaalityön erityisosaamisalueista. Gerontologista sosiaalityötä toteuttaa iäkkäiden asioihin perehtynyt sosiaalityöntekijä. Sosiaalihuoltolain 36 §:n mukaan sosiaalityöntekijä vastaa erityistä tukea tarvitsevan henkilön palvelutarpeen arvioinnista. Iäkäs henkilö voi olla erityistä tukea tarvitseva esimerkiksi silloin, jos hän ei pysty itse hakemaan hänelle tarkoitettuja palveluita tai hänen voi olla vaikea vastaanottaa niitä. Iäkkään asiakkaan kaltoinkohtelu tai häneen kohdistunut väkivalta ovat myös tilanteita, jossa asiakas tarvitsee sosiaalityöntekijän palvelua. Sosiaalityöntekijöiden lisäksi gerontologista sosiaalityötä toteuttavat myös sosiaaliohjaajat. Gerontologinen sosiaalityö on suunnitelmallista, vaativaa ja usein pitkäjänteistä työtä ja sitä toteutetaan yhteistyössä asiakkaiden, omaisten/läheisten sekä viranomaisten ja muiden tukiverkostojen kanssa. Gerontologinen sosiaalityön tiimin löytävän vanhustyön avulla tavoitetaan, ohjataan ja tuetaan palveluiden ulkopuolella olevia. Sosiaalityöntekijät vastaavat myös kiireelliseen sosiaalityön tarpeeseen.

Gerontologisen sosiaalityön päätökset perustuvat palvelutarpeen arviointiin, minkä tekee sosiaalityöntekijä. Päätöksestä tulee ilmetä yksilöidysti, miksi asiakas tarvitsee sosiaalityön tai -ohjauksen palvelua, mikä on palvelun sisältö, määrä ja kesto. Gerontologinen sosiaalityö ja -sosiaaliohjaus ovat asiakkaalle maksuttomia palveluita.

4.6 Omais- ja perhehoito

Omaishoito on elämäntilanne, jossa sairaus ja vammaisuus tai muu erityisen tuen tarve, auttaminen ja tukeminen sovitetaan eri tavoin perheen elämään. Omaishoitotilanteessa sekä hoidettava että hoitaja, koko omaishoitoperhe, tarvitsee tukea. Omaishoitoon liittyy aina elämänmuutos, jonka perheenjäsenen sairastuminen tai vammautuminen aiheuttaa. Omaishoito vaikuttaa koko perheen elämään.

Omaishoitajaksi soveltuu henkilö, jonka hoidettava on hyväksynyt hoitajakseen sekä joka oman terveytensä ja toimintakykynsä sekä elämäntilanteensa puolesta soveltuu tehtävään. (Omaishoitajaliitto ry www.omaishoitajat.fi)

Omaishoidon myöntämisen perusteet määritellään laissa. Asiakkaan hoitoisuutta ja hoidettavan toimintakykyä arvioitaessa otetaan huomioon hoidettavan ja hoitajan kokonaistilanne. Mikään tietty diagnoosi ei oikeuta tai edellytä omaishoidon tukea. Omaishoidon tukeen ei ole oikeutta, mikäli avun tarve on esimerkiksi pelkästään ruoanlaitossa, siivouksessa, pihatöissä tai asioinnissa kodin ulkopuolella. Arvioinnissa otetaan huomioon myös perheen normaalit sisäiset vastuut, esimerkiksi puolisoiden välinen tavanomainen auttaminen ja vanhempien tavanomainen vastuu lapsesta.

Omaishoito on yksi kotihoidon tukimuodoista ja sillä tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu ikääntynyttä, vammaista tai sairasta kotona hoitavalle maksetusta hoitopalkkiosta sekä hoidettavalle annetuista ja muista omaishoitoa tukevista palveluista. Omaishoidon tukea voidaan myöntää, jos henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee hoitoa tai muuta huolenpitoa, joka on mahdollista järjestää hoidettavan kotona sopimalla siitä hänen omaisensa tai läheisensä kanssa ja tarpeellisten palveluiden avulla.

Omaishoitajana voi toimia hoidettavan täysi-ikäinen omainen tai läheinen. Hoitajan on terveytensä ja toimintakykynsä puolesta oltava kykenevä omaishoitajaksi. Hoidettavan kotilojen tulee olla omaishoidolle sopivat. Omaishoidon tuki on veronalaista tukea, ja siitä kertyy alle 68-vuotiaalle eläkettä. Omaishoidon tukea suunniteltaessa määritellään omaishoidon sisältö ja siihen liittyvät muut sosiaalipalvelut sekä sovitaan omaishoitajan palkkiosta ja hänelle järjestettävästä vapaasta. Laki omaishoidon tuesta 2.12.2005/ 937.

Perhehoito on sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä hyvinvointialueen on huolehdittava sosiaalihuoltolain 14 §:n mukaan. Perhehoidon tavoite ja toteutustavat on määritelty perhehoitolaissa. Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona.

Perhehoitoa järjestetään asiakkaille, joilla on 1) lisääntynyt tuen tarve toimintakyvyn kokonaisarvion perusteella ja asiakkaalla on esim. turvattomuutta, ahdistuneisuutta, masennusta, yksinäisyyttä kotiin

annettavista palveluista ja mahdollisesta turvateknologiasta huolimatta, 2) palvelua tai asiakkaan tilannetta ei voida riittävällä laajuudella auttaa kotiin annettavien palveluiden keinoilla, 3) kokonaisarvion perusteella asiakkaalla ei ole ympärivuorokautisen hoivan ja valvonnan tarvetta tai 4) perhehoito ei sovellu asiakkaalle, joka tarvitsee jatkuvaa sairaalahoitoa tai säännöllistä yöaikaista apua tai on toistuvasti aggressiivinen ja levoton.

Kiertävien perhehoitajien avulla asiakkaan on mahdollista saada **lyhytaikaista tai osavuorokautista** perhehoitoa tukemaan kotona asumista, omaishoitajan lakisääteisten vapaapäivien ajaksi, omaishoitajan jaksamisen tueksi tai esim. omaishoitajan sairastuessa tai omaishoitosuhteen päättyessä, kuntouttavana jaksena esim. sairaalahoidon jälkeen. Asiakkaalle voidaan järjestää perhehoitoa hänen omassa kodissaan, kun se vastaa parhaiten asiakkaan tarpeita sekä ylläpitää ja edistää hänen toimintakykynsä säilymistä.

Osavuorokautinen perhehoito on joko päivä- tai yöhoitoa, joka on kestoltaan korkeintaan 12 h/hoitopäivä. Osavuorokautinen perhehoito voi olla kertaluonteista tai säännöllisesti toistuvaa ja myös sen avulla voidaan mahdollistaa omaishoitajien lakisääteisiä vapaapäiviä.

Lyhytaikainen perhehoito voi tarkoittaa joko säännöllistä jaksohoitoa tai yksittäistä, määräaikaista hoitojaksoa esim. toipilasaikana sairaalahoidon jälkeen ennen kotiutumista omaan kotiin. Lyhytaikainen perhehoito sopii myös omaishoitajan vapaapäivien sijaishoidoksi.

Pitkäaikainen perhehoito tarkoittaa sitä, että henkilölle on myönnetty perhehoito toistaiseksi ja hän muuttaa perhekotiin asumaan. Perhehoito on inhimillinen tapa järjestää henkilön asuminen, kun hoidettavan kodissa asuminen ei ole mahdollista tai hänen kannaltaan tarkoituksenmukaista. Perhekodissa asuva henkilö tilastoidaan kotona asuvaksi ja hän on oikeutettu samoihin avohuollon palveluihin, kuin omassa kodissaan asuva henkilö.

Omais- ja perhehoidon soveltamisohjeet löytyvät Etelä-Savon hyvinvointialueen nettisivuilta: www.etelasavonha.fi/asiakkaan-opas

4.7 Vapaaehtoistoiminta ja järjestöyhteistyö

Vapaaehtoistoiminta on kaikille avointa, yksittäisten ihmisten ja yhteisöjen hyväksi tehtyä toimintaa, josta ei saa rahallista korvausta, jota tehdään ilman pakkoa ja jota ei pidetä velvollisuutena perhettä tai sukua kohtaan. Vapaaehtoistoiminta ei korvaa palveluja tai ammattilaisten työtä. Vapaaehtoistehävien tulee olla sellaisia, että ne voidaan toteuttaa tavallisen ihmisen tiedoin ja taidoin. Vapaaehtoistoimintaa voivat toteuttaa niin järjestöt, julkiset kuin yksityisetkin tahot.

Vapaaehtoistoiminnan tarkoituksena on lisätä osallisuutta ja sosiaalisia suhteita sekä tarjota monipuolista tukea erilaisissa elämäntilanteissa. Vapaaehtoisille tarjotaan peruskoulutusta sekä vapaaehtoistehtäviin liittyviä lisäkoulutuksia. Riittävä tehtäviin perehdyttäminen ja yksilöllisen tuen tarjoaminen tarvittaessa ovat ensisijaisen tärkeitä vapaaehtoistehävän hoitamisen, siihen sitoutumisen ja tehtävän mielekkääksi kokemisen kannalta. Vapaaehtoisten yhteistapaamisia ja virkistystilaisuuksia järjestetään säännöllisesti sekä tarvittaessa järjestetään myös työhönohjausta. Vapaaehtoistehäväpyyntöjen soveltuvuuden arviointi, tehtävien koordinointi, viestintä ja käytännön järjestelyt eri osapuolten kanssa vaativat laajaa kokonaistilanteen ymmärtämistä. Vapaaehtoistoiminta ei ole kaikissa tilanteissa mahdollinen vaihtoehto, jolloin on kartoitettava tilanteeseen soveltuvat muut tukimuodot.

Järjestötoiminnalla on keskeinen rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Järjestöt ovat moninaisia; osa niistä toimii kokonaan tai pääosin vapaaehtoisvoimin. Esimerkiksi eläkeläis-, liikunta-, nuoriso- ja vapaa-ajan järjestöjen sekä pienten potilasjärjestöjen toiminta pohjautuu usein vapaaehtoisuuteen. Toimintamuodosta riippumatta järjestöt mahdollistavat sosiaalista kanssakäymistä ja yhteenkuuluvuuden kokemuksia, mielekästä tekemistä sekä matalan kynnyksen tuen saamista erilaisissa elämäntilanteissa. Järjestöjen tarjoama tuki yksinään tai muuta tukea täydentäen voi merkittäväällä tavalla parantaa apua tarvitsevan henkilön elämänlaatua ja turvallisuuden tunnetta. Hyvinvointialue tekee yhteistyötä erilaisten järjestöjen kanssa.

4.8 Rintamaveteraanit ja sotainvalidit

Rintamaveteraanipalveluihin ovat oikeutettuja Suomessa asuvat rintamaveteraanit, jotka ovat osallistuneet vuosien 1939–1945 sotiin ja joille on myönnetty rintamasotilas-, rintamapalvelus- tai rintamatunnus. Valtiokonttori jakaa vuosittain hyvinvointialueelle määrärahaa kotona asumista tukevia palveluja varten. Kotona asumista tukevien palvelujen osalta hyvinvointialueet arvioivat vuosittain ennakoon, paljonko tarvitsevat rahaa palveluiden järjestämiseksi. Kotona asumista tukevien palveluiden tavoitteena on tukea monipuolisesti rintamaveteraanin kotona selviytymistä. Määrärahaa käytetään itsenäistä selviytymistä tukeviin palveluihin ja niistä aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen. Määrärahaa voi käyttää myös asumispalveluysiköissä. Palvelujen tulee perustua palvelutarpeen kartoitukseen. Palvelut ovat veteraaneille maksuttomia. Palveluja myönnettäessä noudatetaan Valtiokonttorin vuosittain antamaa ohjeistusta rintamaveteraanien kotona asumista tukevista palveluista.

Valtiokonttori korvaa hyvinvointialueelle avopalveluita vähintään 10 % sotainvalideille. Sotilasvammalain 6b § mukaan avopalvelut ovat maksuttomia myös ennen vuotta 1991 asepalveluksessa tai YK-tehtävissä vammautuneille tai sairastuneille sotilasinvalidille, joiden em. lain mukainen haitta-aste on vähintään 20 %. Avopalvelut ovat kotona asumista tukevia palveluita sekä sosiaalihuoltolain alaista asumispalveluja. Palveluja myönnettäessä noudatetaan Valtiokonttorin vuosittain antamaa ohjeistusta sotainvalideille järjestettyjen palveluiden korvaamisesta.

Arjen tuki- ja etäpalveluiden asiakasmaksuhinnat löytyvät Eloisan asiakasmaksuhinnastosta: www.etelasavonha.fi/asiakas-ja-potilasmaksut

5 Kotiin annettavat palvelut

Ikääntyneiden asiakasohjaus
015 211 557

(arkisin ma-pe 9-15) Saat ohjausta ja neuvontaa ikääntyneiden palveluista.

5.1 Kotihoidon arviointijakso

Ennen säännöllisen kotihoidon palvelun myöntämistä asiakas on enintään neljä viikkoa kestäväällä arviointijaksolla. Kotihoidon arviointijakso voidaan toteuttaa myös arkikuntoutusjaksona yksilölliseen arvioon perustuen. Kotihoidon arviointijakso on tarkoitettu asiakkaille, joilla säännöllisen kotihoidon tarve näyttää todennäköiseltä. Kotihoidon arviointijakson aikana kotihoidon moniammatillinen tiimi selvittää yhdessä asiakkaan kanssa hänen toimintakykyä ja kuntoutumisen mahdollisuuksia.

Jakson tavoitteena on asiakkaan toimintakyvyn vahvistaminen ja kuntoutuminen. Jakson ajan ohjataan asiakasta palvelutarpeen mukaisiin palveluihin. Arviointijakso kestää enintään neljä viikkoa. Perustellusta syystä arviointijakso voi olla pidempikin. Arviointijakson jälkeen asiakas voi tarvita kotihoidon tilapäisiä palveluja, siirtyä muihin palveluihin tai selviytyä itsenäisesti. Säännöllisen kotihoidon palvelun piiriin asiakas siirtyy, jolle hän selviydy itsenäisesti päivittäisistä toiminnoista omaisen/läheisen, tukipalvelun tai muiden palveluntuottajien tuottamien palvelujen avulla.

5.2 Kotihoito

Kotihoito on kotiin annettava sosiaali- ja terveydenhuollon yhteinen palvelu. Kotihoito sisältää moniammatillisesti annettavaa asiakkaan tarpeiden mukaista ohjaamista ja avustamista päivittäisissä toimissa, kuntoutusta ja sairaanhoitoa. Kotihoidon palveluilla tuetaan asiakasta toimimaan omassa kotiympäristössään, kun fyysinen, psyykinen ja/tai sosiaalinen toimintakyky on tilapäisesti tai pysyvästi alentunut. Kotihoidon palveluun kuuluvat lisäksi apuvälineisiin, palveluihin ja arjen päivittäisiin toimiin liittyvä ohjaus ja neuvonta. Kotihoitoa tuotetaan sekä sosiaalihuoltolain (1301/2014) että terveydenhuoltolain (1326/2010) perusteella.

Kotihoidon asiakkaan palvelu perustuu asiakkaan ja hänen läheisensä kanssa yhdessä laadittuun hoito- ja palvelusuunnitelmaan, jossa huomioidaan psyykinen, fyysinen ja sosiaalinen turvallisuus. Kotihoidon palvelu toteutetaan **asiakkaan osallisuutta, voimavaroja ja toimintakykyä tukien. Asiakkaan itsenäistä suoriutumista ja omahoitoa tuetaan ohjauksella ja neuvonnalla.**

Kotihoito palvelee kaikkina viikonpäivinä ja vuorokauden aikoina. Kotihoidossa käytetään sekä asiakasta että henkilökuntaa hyödyttäviä teknologisia ratkaisuja, kuten lääkkeiden koneellista annosjakelua ja automaattista lääkeannostelupalvelua (lääkeautomaatti). Jatkuvan ja säännöllisen kotihoidon asiakkaan palvelutarpeeseen voidaan vastata myös kokonaan tai osittain etäpalveluna.

Asiakasta opastetaan ja avustetaan tarvittaessa palvelujen, **etuuksien, tukien ja edunvalvonnan hakemisessa** tai ohjataan asiantuntijapalvelujen piiriin. Ohjaus ja neuvonta korostuvat palvelutarpeen muuttuessa. Ohjauksella ja neuvonnalla tuetaan myös asiakkaan läheisiä.

Yhdessä asiakkaan ja hänen läheisensä kanssa kartoitetaan kotiympäristön esteettömyys, vaarat ja terveysriskit. Tarvittaessa kotihoito tekee turvallisuusasioissa yhteistyötä eri asiantuntijoiden, kuten esimerkiksi paloviranomaisten kanssa.

Kotihoito voi olla joko 1) tilapäistä tai 2) jatkuvaa ja säännöllistä. Kotihoito on tilapäistä, kun kotihoidon palvelujen tarvetta on harvemmin kuin viikoittain ja/tai palvelun tarvetta on lyhyemmän aikaa kuin kahden kuukauden ajan. Jatkuva ja säännöllinen kotihoito on kyseessä, kun palvelun tarve jatkuu tai arvioidaan jatkuvan viikoittain vähintään kahden kuukauden ajan.

Asiakkaan **avustaminen päivittäisissä toiminnoissa** sisältää henkilökohtaiseen hygieniaan, ravitsemukseen sekä terveelliseen ja turvalliseen kotiympäristöön liittyviä tehtäviä asiakkaalle tehdyn hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti.

Asiakkaan säännöllistä, **terveellistä ja monipuolista ravitsemusta** tuetaan asiakkaan tarpeiden mukaan. Asiakasta voidaan tarvittaessa avustaa muun muassa seuraavissa tehtävissä aamu-, iltaja välipalojen valmistamisessa ja valmiin aterian lämmittämässä. Asiakasta voidaan ohjata tai avustaa ateriapalveluun ja kauppapalvelun liittyvissä tilauksissa.

Kotihoidon palveluun voi myös sisältyä tarvittaessa **kodinholdollisia tehtäviä** hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti. Kotihoito neuvoo ja avustaa asiakasta tarvittaessa lisäpalveluiden kuten, siivouksen tai pyykinhuollon hankkimisessa.

Kotihoidon palveluun eivät kuulu raha-asoiden hoitaminen eikä rahan käsittely. Pankkiasioista huolehtii asiakas itse, omainen/läheinen tai edunvalvoja. Muita palvelun ulkopuolelle jääviä tehtäviä ovat lemmikkieläinten hoitoon, kiinteistönhoitoon, pihaan ja asunnon lämmitykseen liittyvät tehtävät sekä asunnon perusteellinen ja säännöllinen siivous. Kotihoito avustaa tarvittaessa asiointiavun ja saattamisavun järjestämisessä.

5.3 Kotihoidon sairaanhoito

Kotihoidon sairaanhoidon palvelu kattaa sairauksien tutkimuksen, lääketieteellisen taudinmäärityksen, sairauksien hoidon, toimintakyvyn tukemisen, kuntoutukseen ohjaamisen sekä hoitotarvikesuunnitelman mukaiset pitkäaikaisen sairauden hoitoon tarvittavat hoitotarvikkeet hoitotarvikejakelun ohjeiden mukaisesti. Sairaanhoitoon sisältyy hoidon tarpeen arviota ja hoidon toteuttamista tukevien testien tekeminen ja hyödyntäminen.

Kotihoidon sairaanhoito voi sisältää **lääkehoidon** ohjausta, tukemista ja toteuttamista asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Kotihoidon asiakkaan lääkkeet säilytetään asiakkaan kotona asianmukaisessa lukitussa lääkekaapissa. Kaikille apteekin koneelliseen annosjakeluun soveltuvilla asiakkaille tarjotaan vaihtoehtoisena palveluna annosjakelua.

Kotihoidon sairaanhoitoon kuuluvat **kotona tehtävät hoitotoimenpiteet** esimerkiksi haavahoito ja katetrointi. Asiakas saa hoitotarvikkeet joko ilmaisjakeluna tai hankkii ne omakustanteisesti hoitotarvikejakelun lainsäädäntöön perustuvien ohjeiden mukaisesti (Terveystieteiden tutkimuskeskus 1326/2010, § 24; Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992, 5 §). Kotihoito avustaa tarvittaessa hoitotarvikkeiden tilaamisessa ja hankkimisessa.

5.4 Tilapäinen kotisairaanhoito

Tilapäinen kotisairaanhoito on moniammatillisesti toteutettua terveyden- ja sairaanhoidon palvelua. Asiakkaan palvelutarve on tilapäisessä palvelussa harvemmin kuin kerran viikossa tai lyhyemmän aikaa kuin kahden kuukauden ajan. Tilapäinen kotisairaanhoito on maksukattoa kerryttävä palvelu.

Tilapäinen kotisairaanhoito sisältää tässä asiakirjassa kohdassa 5.3 kuvatun kotihoidon sairaanhoidollisen sisällön. Jos viikoittain toistuvan palvelun arvioidaan kestävän yli kaksi kuukautta, on kyse jatkuvasta ja säännöllisestä kotihoidosta.

5.5 Arkikuntoutusjakso

Arkikuntoutusjakso suunnitellaan yhdessä asiakkaan kanssa ja toteutetaan osana kotihoidon palvelua asiakkaan omassa kotiympäristössä. Jakso voidaan toteuttaa **kotihoidon arviointijaksolla tai jatkuvassa ja säännöllisessä palvelussa olevalle asiakkaalle**. Toimintakykyä arvioidaan yhteistyössä asiakkaan ja kuntoutuksen ammattilaisen kanssa.

Kuntoutumisen tavoitteet asetetaan jaksolle yhdessä asiakkaan ja hänen läheistensä kanssa. Tavoitteissa huomioidaan asiakkaan oma arvio tilanteestaan ja hänen asettamat tavoitteet ja motivaatio. Kuntoutussuunnitelma sisältää kuntoutuksen ammattilaisen tekemän toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen arvioinnin. Tavoitteena on mahdollisimman itsenäinen suoriutuminen arjessa, fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi sekä raskaampien palvelujen välttäminen. Jakso sisältää aina asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaiset kotihoidon palvelut.

Arkikuntoutuksen toteutuksen sisältö vaihtelee asiakkaan tarpeiden ja toiveiden mukaan. Sisältönä voi olla esimerkiksi henkilökohtaisten harjoitteiden ja apuvälineiden käytön ohjaaminen, ulkoilu, arjen toimintojen harjoittelu, turvallisen ja esteettömän kotiympäristön varmistaminen, ravitsemuksessa ohjaaminen ja ravitsemuksen toteutumisen seuranta, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn tukeminen ja läheisten ohjaus. Arkikuntoutusjakso sisältää aina asiakkaan ja ammattilaisten arvion tavoitteiden saavuttamisesta, jatkosuositukset sekä tarvittaviin lisäpalveluihin ohjaamisen.

Jaksoon voidaan yhdistää myös etäpalveluna toteutettavaa kuntoutusta tai ryhmätoimintaa. Jakson pituus perustuu asiakkaan yksilölliseen tarpeeseen ja on kestoaltaan korkeintaan 4 viikkoa. Perustellusta syystä jakso voi olla pidempi. Jos neljän viikon arviointijakson päätyttyä asiakas ei tarvitse jatkuvaa ja säännöllistä kotihoitoa, on kuntoutusta mahdollisuus tarvittaessa jatkaa myös terveystieteiden palvelujen järjestämänä kotikuntoutuksena.

5.6 Kotiin annettavien palvelujen myöntämisperusteet

Kotiin annettavat palvelut voidaan myöntää asiakkaalle, jonka toimintakyky on eri syistä joko tilapäisesti tai pysyvästi alentunut niin, että se estää itsenäisen suoriutumisen päivittäisistä toiminnoista ja / tai asiakkaalla on sairaanhoidollisten palvelujen tarve. Kotihoidon palveluja myönnetään myös saattohoitotilanteessa tai omaishoitotilanteessa omaishoidettavalle, kun omaishoitotilanne edellyttää kotihoidon tarjoamia palveluja. **Kaikissa tilanteissa myöntämisperusteena** on, että kotihoidon palvelutarpeeseen yhdistyy **kyvyttömyys käyttää kodin ulkopuolisia palveluja**. Kotihoidon palvelut toteutetaan asiakkaan kodissa.

Palvelujen myöntäminen ja / tai niiden jatkaminen edellyttää lisäksi, että:

- ▶ Asiakas sitoutuu käyttämään hoitoon liittyviä apuvälineitä kuten esim. sairaalasänky ja nostolaite, mikäli niiden käyttäminen on asiakkaan hoidon kannalta olennaista ja niiden käyttö on edellytys asiakkaan ja työntekijän turvallisuuden takaamiselle hoitotilanteissa.
- ▶ Asiakas haluaa palveluja ja sitoutuu yhteistyöhön hoitohenkilökunnan kanssa palvelu- ja hoitosuunnitelman mukaisen palvelujen tuottamiseksi. Nämä ovat edellytyksiä palvelujen jatkumiselle vain siinä tapauksessa, että asiakas itse ymmärtää tai hänen voidaan olettaa ymmärtävän yhteistyön merkityksen palvelunsa onnistumisen kannalta.
- ▶ Hoitohenkilökunnan fyysinen koskemattomuus pystytään turvaamaan. Turvallisuussyistä kotikäynti tehdään tarvittaessa parikäyntinä.

Mikäli kotihoidon palvelujen myöntäminen tai jatkaminen myöntämisen perusteet täyttävälle asiakkaalle estyy edellä mainittujen seikkojen vuoksi, on kyseessä aina äärimmäinen tilanne. Ennen palvelujen lopettamista asiakasta ja / tai hänen laillista edustajaansa on kuultava ja tehtävä tarvittavat päätökset. Palvelujen lopettamisen edellytyksenä on, että mahdollisuudet korvaaviin palveluihin on käyty asiakkaan ja / tai hänen edustajansa kanssa läpi eri hoitoon osallistuvia tahoja kuullen.

Kotihoidon palvelut voidaan päättää, kun asiakas ymmärtää oman tilanteensa ja kieltäytyy hoidosta. Kotihoidon palvelut päättyvät aina, kun asiakkaan palvelujen tarve päättyy eikä hän täytä enää palvelujen myöntämisen perusteita tai asiakkaalle myönnetään palvelutarpeisiin vastaava muu palvelu.

Kotiin annettavien palveluiden asiakasmaksuhinnat löytyvät Eloisan asiakasmaksuhinnastosta:
www.etelasavonha.fi/asiakas-ja-potilasmaksut

6 Asumispalvelut

Asumispalvelut sisältävät lyhyt- ja pitkäaikaista asumispalvelua. Asumisen muotoja ovat tuettu asuminen, yhteisöllinen asumispalvelu ja ympärivuorokautinen palveluasuminen sekä jaksohoito, joka voi tapahtua niin yhteisöllisen kuin ympärivuorokautisen asumisen yhteydessä.

Asumisyksiköissä toteutettava jaksohoito on pääosin omaishoidon jaksoja, jotka voivat olla päivien - viikkojen mittaisia. Yksiköissä voidaan toteuttaa myös arviointijaksoja, jolloin asiakkaan palvelutarvetta asumispalveluihin arvioidaan sovitun jakson aikana.

Ikääntyneiden
asiakasohjaus

015 211 557

(arkisin ma-pe 9-15) Saat ohjausta ja
neuvontaa ikääntyneiden palveluista.

6.1 Tuettu asuminen

Tuettu asuminen on sosiaalihuoltolain mukaista asumista henkilöille, jotka tarvitsevat tukea itsenäiseen asumiseen tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä. Tuetulla asumisella tarkoitetaan asumisen tukemista sosiaaliohjauksella ja muilla sosiaalipalveluilla, esim. kotihoidon palveluina. Tuetussa asumisessa henkilöä tuetaan hänen palvelutarpeenkartoituksensa mukaisesti sosiaaliohjauksen ja/tai sosiaalipalveluiden keinoin.

6.2 Yhteisöllinen asuminen

Yhteisöllinen asuminen on tarkoitettu ikääntyneille, joiden palveluja ei voida riittävällä tavalla järjestää esim. kotihoidon, kiertävän perhehoitajan tai perhekodin palvelujen avulla. Yhteisöllisellä asumisella tarkoitetaan hyvinvointialueen järjestämää asumista esteettömässä ja turvallisessa asumisyksikössä.

Palvelussa korostuu yhteisöllinen ja sosiaalinen toiminta, joka edistää ja tukee sosiaalista kanssakäymistä. Asiakkailta on käytettävissään heidän tarpeitaan vastaava esteetön ja turvallinen asunto.

Yhteisöllisen asumisen palvelu kohdentuu asiakkaille, jotka tarvitsevat apua useissa henkilökohtaisissa toiminnoissa ja heillä voi olla ajoittain yöaikaistakin hoidontarvetta.

Yhteisöllisessä asumisessa asiakas saa palvelutarpeensa mukaisesti tukipalveluja sekä valitsee niiden tuottajan.

6.3 Ympärivuorokautinen palveluasuminen

Ympärivuorokautinen palveluasuminen on tarkoitettu henkilöille, joiden palvelua ei voida riittävällä laajuudella ja turvallisesti järjestää kotihoidon tai muiden kevyempien asumispalvelujen turvin kotiin, perhekotiin tai yhteisölliseen asumiseen. Ympärivuorokautisessa asumisessa asiakkaan valvonnan ja avuntarve on jatkuvaa/säännöllistä vuorokauden kaikkina aikoina. Ympärivuorokautisessa palveluasumisessa henkilöstö on paikalla ympärivuorokautisesti ja heitä on laissa säädellyn mitoituksen mukaisesti.

Ympärivuorokautinen palveluasuminen sisältää henkilön tarpeen mukaisen vuorokaudenajasta riippumattoman hoidon, huolenpidon ja valvonnan sekä kaikki muut asiakkaan tarvitsemat palvelut. Yhteisöllistä asumista ja ympärivuorokautista palveluasumista voidaan tuottaa samassa toimintayksikössä, joten asumismuodolle ratkaisevaa on asiakkaan palvelutarve.

6.4. Lyhytaikainen sosiaalihoito- lain mukainen palveluasuminen

Lyhytaikaista sosiaalihoitolain mukaista palveluasumista järjestetään palveluasumisen yksiköissä yhteisöllisenä tai ympärivuorokautisena palveluna. Jakso on tarkoitettu pääsääntöisesti omaishoidettaville tai palvelutarpeen arviointia täydentävänä arviointijaksona.

Lyhytaikaisesta sosiaalihoitolain mukaisesta palveluasumisesta peritään hoitopäivämaksu, joka ei kerrytä maksukattoa. Päivähoidolla tarkoitetaan enintään kahdeksan tuntia kerrallaan kestävää palvelua, josta peritään erillinen maksu. Yöhoidolla tarkoitetaan kello 18 ja kello 10 välillä toteutettavaa palvelua, josta peritään erillinen maksu. Päivä- tai yöhoidon ylittäessä sille asetetut aikarajat, asiakasmaksu peritään kokonaisen hoitopäivän mukaisesti.

Omaishoitajan vapaapäivien aikana toteutettavasta hoidosta peritään asiakasmaksulainsäädännön määräämä maksu. Rintamatunnuksen omaavilta veteraanilta omaishoitajan vapaan aikaisesta hoidosta ei peritä asiakasmaksua. Asiakas tuo jaksolle omat päivittäiset käyttövaatteet, lääkkeet, hygieniatarvikkeet (vaipat, partakoneet, päivittäiset pesuaineet ja -välineet).

6.5 Pitkäaikainen laitoshoido

Sosiaalihuollon laitospalveluilla tarkoitetaan hoidon, huolenpidon ja kuntoutuksen järjestämistä muussa kuin 21 c §:ssä tarkoitettussa jatkuvaa hoitoa ja huolenpitoa antavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä. Pitkäaikainen hoito ja huolenpito voidaan toteuttaa laitoksessa vain, jos se on henkilön terveyden tai turvallisuuden kannalta perusteltua, taikka siihen on muu laissa erikseen säädetty peruste. Laitospalveluja toteutettaessa henkilölle on järjestettävä hänen yksilöllisten tarpeidensa mukainen kuntoutus, hoito ja huolenpito. Hänelle on lisäksi pyrittävä järjestämään turvallinen, kodinomainen ja virikkeitä antava elinympäristö, joka antaa mahdollisuuden yksityisyyteen ja edistää kuntoutumista, omatoimisuutta ja toimintakykyä (Sosiaalihoitolaki 1301/2014 22 §).

6.6 Asumispalvelujen myöntämisperusteet

Alla olevassa taulukossa (Taulukko 3) on esitetty Asumispalvelujen myöntämisperusteet.

Asumispalveluiden asiakasmaksuhinnat löytyvät Eloisan asiakasmaksuhinnastosta:
www.etelasavonha.fi/asiakas-ja-potilasmaksut

Taulukko 3. Asumispalvelujen myöntämisperusteet	
Tuettu asuminen	- Tuettu asuminen on asiakkaille, jotka tarvitsevat yhteisöllisyyttä turvallisuuden tunteen ylläpitämiseksi ja joilla on korostunut palveluntarve ja ajoittaista yöhoidon tarvetta, jota voidaan auttaa esim. turvateknologian keinoin. - Kokonaisarvion perusteella asiakkaalla ei ole tarvetta yhteisölliselle, eikä ympärivuorokautiselle asumispalvelulle ja hän tulee autetuksi tuetun asumisen, perhehoidon ja kotiin annettavien palveluiden keinoin.
Yhteisöllinen asuminen	- Yhteisöllistä asumista järjestetään asiakkaalle, joka tarvitsee sitä sillä perusteella, että hänen toimintakykynsä on alentunut ja hoidon ja huolenpidon tarpeensa kohonnut korkean iän, sairauden, vamman tai muun vastaavaan syyn vuoksi (Sosiaalihoitolaki 1301/2014 21 b §). - Hoidon, huolenpidon ja valvonnan tarve on toimintakyvyn kokonaisarvion perusteella ajoittain ympärivuorokautista. Tarvittava yöaikainen palvelu järjestetään asiakkaan tarvitsemalla tavalla esimerkiksi turvateknologiaa hyödyntäen. - Palvelua ei voida riittävällä tavalla järjestää muiden kotiin annettavien palveluiden tai perhehoidon avulla esim. asiakkaan vaikean muistisairauden, runsaan ja jatkuvan avun tarpeen ja sairaanhoidollisten syiden vuoksi.
Ympärivuorokautinen asuminen	- Ympärivuorokautista palveluasumista järjestetään asiakkaalle, joka tarvitsee päivittäin vuorokaudenajasta riippumatta jatkuvaa hoitoa ja huolenpitoa tai vaativaa ammatillista hoitoa, joiden järjestäminen kotihoitona, omaishoitona, perhehoitona tai muulla tavalla ei ole mahdollista tai asiakkaan edun mukaista (Sosiaalihoitolaki 1301/2014 21 c §). - Hoidon, huolenpidon ja valvonnan tarve on toimintakyvyn kokonaisarvion perusteella jatkuvaa/säännöllistä ja tarve on ympärivuorokautista. - Asiakkaan palvelutarve huomioiden palvelua ei, esim. asiakkaan vaikean muistisairauden, runsaan ja jatkuvan avun tarpeen vuoksi, voida järjestää riittävässä laajuudessa ja asiakkaan turvallisuus huomioiden muilla tavoilla.

7 Geriatriinen osastopalvelu

Geriatristen osastopalveluiden palvelualueella toteutetaan ikääntyneiden moniammatillista arviointia ja kuntoutusta neljässä omassa yksikössä. Palvelualueella työskentelee myös kotiutuskoordinaattoreita, joiden työnä on sujuvoittaa päivystyksistä ja osastoilta kotiutumista.

7.1 Geriatriiset arviointiosastot ja lyhytaikaisyksikkö

Palvelualueella on kolme geriatria arviointiosastoa (Mikkelissä, Mäntyharjulla ja Kangasniemellä) ja lyhytaikaisyksikkö (Kerimäellä).

Geriatriassa arviointiosastoilla toteutetaan moniammatillista geriatria arviointia koko Eloisan alueen asukkaille. Toiminta on terveydenhuoltolain alaista. Moniammatillinen työ on lääkärijohtoista ja siihen osallistuu mm. sairaanhoitajia, lähihoitajia, geronomeja, fysioterapeutteja ja tarpeen mukaan myös muita ammattilaisia. Geriatrian arvioinnin tavoite on selvittää huolellisesti ikääntyneen potilaan kokonaistilanne ja suunnitella tarvittavat kuntoutustoimenpiteet ja tehdä jatkohoitosuunnitelma. Tavoitteena on aina potilaan kotiutuminen

osastolta, jos se on potilaan toimintakyvyn puitteissa mahdollista. Osastoille tullaan jatkohoitoon muilta osastoilta ja joissain tapauksissa myös suoraan kotoa.

Kerimäen lyhytaikaisyksikössä hoidetaan omaishoidettavien etukäteen sovittuja hoitojaksoja, jotka mahdollistavat omaishoitajan levon. Yksikössä voidaan hoitaa myös sellaisia ikääntyneitä, joilla ei ole akuuttia uutta sairautta, mutta joiden kotona pärjääminen on äkillisesti heikentynyt (esim. muistisairauden oireiden vaikeuduttua). Kerimäen lyhytaikaisyksikkö toimii sosiaalihuoltolain alaisena lyhytaikaisena laitoshoidona.

Ikääntyneiden
asiakasohjaus
015 211 557

(arkisin ma–pe 9–15) Saat ohjausta ja neuvontaa ikääntyneiden palveluista.

7.2 Geriatrian osastopalvelun myöntämisperusteet

Geriatrialle arviointiosastoille potilaat sijoittaa osastosijoittelusta vastaava taho palvelualueen tekemän ohjeistuksen mukaisesti. Kerimäen lyhytaikaisyksikköön omaishoidettavat asiakkaat sijoittaa omaishoidon palveluohjaaja tai muu palveluohjaaja.

Geriatriiset arviointijaksot on tarkoitettu sellaisille ikääntyneille potilaille, joiden toimintakyky on heikentynyt esimerkiksi sairaalahoidon tarpeen päätyttyä ja tarvitaan tilanteen laajempaa arviota ja jatkokuntoutusta.

Kerimäen lyhytaikaisyksikössä toteutetaan sellaisia omaishoidon vapaan mahdollistavia hoitojaksoja, joita ei ole suunniteltu toteutettavaksi ikääntyneiden asumispalveluiden jaksohoitopaikoilla, perhehoidossa tai kiertävän perhehoitajan toimesta omaishoidettavan omassa kodissa.

Geriatrian osastopalveluiden asiakasmaksuinnat löytyvät Eloisan asiakasmaksuhinnastosta: www.etelasavonha.fi/asiakas-ja-potilasmaksut

8 Asiakasmaksujen huojennus

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista perittävistä asiakasmaksuista määrätään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa (734/1992) ja -asetuksessa (912/1992). Asiakasmaksun alentamisesta ja perimättä jättämisestä säädetään asiakasmaksulain 11 §:ssä, jonka mukaan sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin: 1) maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä, 2) tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista.

Maksun alentamisen ja perimättä jättämisen on oltava ensisijaista toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitettuun toimeentulotukeen nähden. Asiakasmaksun alentamisen ja perimättä

jättämisen tarkoituksena ei ole estää toimeentulotuen hakemista tai myöntämistä ennen maksun alentamista ja perimättä jättämistä koskevan asian ratkaisemista.

Myös tulosidonnaisten palvelusetelien arvoa on mahdollista tarvittaessa korottaa (Palvelusetelilaki 8 §).

Etelä-Savon hyvinvointialueen ikääntyneiden palvelujen asiakasmaksutiimissä tehdään maksupäätökset tasasuuruuksista ja tulosidonnaisista sosiaalihuollon palvelujen asiakasmaksuista. Asiakkaan tulot ja menot määritellään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusta annetun lain 734/1992 (jäljempänä asiakasmaksulaki) ja asiakasmaksuasetuksen 912/1992 mukaisesti, joiden mukaan asiakasmaksut määräytyvät.

Ikääntyneiden
asiakasmaksutiimi
015 351 3333

(arkisin ma-pe 9-13)

Asiakasmaksutiimistä saat ohjausta ja neuvontaa ikääntyvien palveluiden asiakasmaksuihin liittyen.

**Eloisan
ikäänntyneiden
asiakasmaksutiimi
neuvoo asiakas-
maksuasioissa**

8.1 Maksuhuojennuksen hakeminen ja päätös

Asiakasmaksulain mukaan asiakkaalle on annettava tietoa asiakasmaksun alentamisesta ja perimättä jättämisestä ennen ensimmäistä palvelutapahtumaa tai sen yhteydessä. Etelä-Savon hyvinvointialueella ikääntyneiden palveluissa maksuhuojennuksen mahdollisuudesta tiedotetaan asiakasmaksupäätöksissä. Maksuhuojennuksesta tehdään aina kirjallinen päätös, jossa on oikaisuvaatimusohjeet.

Sosiaalihuollon asiakasmaksun alentamista ja perimättä jättämistä voi hakea alla olevan **Taulukon 4.** mukaisesti:

Taulukko 4. Sosiaalihuollon asiakasmaksun alentaminen ja perimättä jättäminen	
Asiakasmaksu	Voidaanko alentaa tai jättää perimättä
Kotiin annettavien palvelujen maksut ja etäpalvelun maksut	Kyllä
Pitkäaikaisen asumispalvelun maksut (tuettu asuminen, yhteisöllinen asuminen, ympärivuorokautinen palveluasuminen)	Kyllä
Pitkäaikainen laitoshoido	Kyllä
Pitkäaikainen perhehoito	Kyllä
Kuntouttava päivätoiminta	Kyllä
Tukipalvelut (turvapalvelut, kauppapalvelu, hygieniapalvelu asiointipalvelu)	Kyllä
Ateriapalvelut	Ei
Lyhytaikainen sosiaalihuoltolain palveluasuminen	Kyllä
Lyhytaikainen sosiaalihuoltolain laitoshoido (tasamaksu)	Kyllä
Lyhytaikainen perhehoito (tasamaksu)	Kyllä
Terveydenhuollon tasasuuruiset maksut/tilapäinen kotisairaanhoido	Ei

Maksuhuojennuksen hakeminen

Maksujen alentamista tai perimättä jättämistä koskevan valmistelun perustana on asiakkaan, hänen huoltajansa, edustajansa tai hänen edunvalvojansa kirjallinen hakemus. Hakemiseen suositellaan käytettäväksi Etelä-Savon hyvinvointialueen ikääntyneiden palvelujen maksuhuojennushakemusta, jonka saa tulostettua hyvinvointialueen verkkosivuilta. Hakemuslomakkeen saa myös palvelua tuottavasta toimintayksiköstä, asiakasohjauksesta tai asiakasmaksutiimistä.

Hakemus voi olla myös vapaamuotoinen, mutta sen tulee sisältää kaikki alla mainittavat tiedot liitteineen.

Hakemuksessa tulee mainita, mille ajalle tai mistä lähtien ja millä perusteilla (menot/tulot) maksuhuojennusta haetaan ja mitä palvelua hakemus koskee. Hakemuksessa tulee myös perustella millä tavoin asiakasmaksu vaarantaa asiakkaan tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai elatusvelvollisuuden toteuttamista. Puutteellinen hakemus viivästyttää asian käsittelyä tai johtaa kielteiseen päätökseen.

Hakemuksessa otetaan huomioon hakijan ja hänen puolisonsa kaikki tulot ja varallisuus. Pitkäaikaisen asumispalvelun, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksuun huojennusta haettaessa ei tarvitse toimittaa puolison tietoja, ellei haeta maksuhuojennusta erityisesti kotona asuvan puolison toimeentulon turvaamiseksi.

Hakemuksen liitteeksi tulee toimittaa hakijan ja hänen puolisonsa (katso poikkeus edellä):

- viimeksi vahvistettu verotuspäätös
- kuluva vuoden esitetyt veroilmoitus
- tulo- ja menotositteet (kuitit, laskujen kopiot), joihin hakemuksessa vedotaan
- asiakkaan ja mahdollisen puolison kaikkien pankkitilien tiliotteet tapahtumatoineen ja saldoineen vähintään kahden kuukauden ajalta ennen hakemuksen jättöpäivää
- velkajärjestelyssä olevalta kopio maksuohjelmasta
- muut selvitykset ja asiakirjat, joihin hakemuksessa vedotaan

Asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa on annettava viranomaiselle kaikki ne tiedot, joita viranomainen tarvitsee maksuhuojennuksen tarpeen arvioimiseksi (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812 20§).

Maksuhuojennuksien päätöksenteko

Maksuhuojennusta koskeva arviointi tehdään yksilöllisesti asiakkaan ja perheen kokonaistaloudellisen tilanteen pohjalta. Asiakkaan jo maksamia asiakasmaksuja eikä vainajan jälkeen jääneitä laskuja huojenneta. Maksuhuojennus myönnetään aikaisintaan hakemuksen jättämiskuukauden alusta alkaen, ei takautuvasti. Maksuhuojennus tulee tapauskohtaisesti erityisesti harkittavaksi silloin, kun määrätty maksu johtaisi siihen, että henkilön edellytykset saada toimeentulotukea täyttyisi.

Maksuhuojennus myönnetään aina määräajaksi, enintään asiakasmaksujen tai asiakasmaksujen perusteena olevien tulojen/vähennysten seuraavaan tarkistusajankohtaan saakka. Mikäli asiakkaan tai perheen palveluntarve muuttuu tai kokonaistaloudellisessa tilanteessa tapahtuu muutoksia päätöksen voimassaoloaikana, tulee siitä ilmoittaa asiakasmaksutiimiin. Hyvinvointialueella on oikeus periä asiakasmaksut takautuvasti, mikäli maksun määräämistä koskeva päätös on perustunut asiakkaan tai hänen edustajansa antamiin virheellisiin tietoihin. Maksu oikaistaan takautuvasti enintään vuoden ajalta (Asiakasmaksulaki 10 j §).

Maksuhuojennuksesta tehdään aina kirjallinen päätös, jossa on oikaisuvaatimusohjeet.

Ikääntyneiden asiakasmaksutiimi

015 351 3333

(arkisin ma-pe 9-13)

Asiakasmaksutiimistä saat ohjausta ja neuvontaa ikääntyvien palveluiden asiakasmaksuihin liittyen.

8.2 Huomioitavat tulot ja menot

Maksuhuojennusta koskevan päätöksen pohjaksi laaditaan aina huojennuslaskelma, josta ilmenee asiakkaan maksukyky.

Huomioitavat tulot

- palkka-, yrittäjä ja eläketulot
- Kelan tai vakuutusyhtiöiden maksamat etuudet; sairauspäiväraha, vanhempainetuudet, työttömyysetuudet, asumistuki, hoitotuki
- Toimeentulotuki huomioidaan tulona siltä osin kuin se on myönnetty samoihin menoihin kuin maksuhuojennushakemuksessa vedotaan
- pääomatulot
- korko- ja osinkotulot
- kaikkien lasten lapsilisät ja eläkkeet
- kaikkien lasten elatustuet/ elatusavut
- omaishoidon tuki
- Käytettävissä olevat varat kuten säästöt, arvopaperit ja muu helposti realisoitavissa oleva varallisuus otetaan huomioon laskelmassa (esimerkiksi osakkeet, sijoitusvakuutukset ja sijoitusrahastot, jotka ovat realisoitavissa heti)

Tuloista huomioidaan laskelmaan verotuksen jälkeen käytettävissä oleva nettotulo. Mikäli tulot ovat ulosoton kohteena, niistä otetaan huomioon vain ulosoton jälkeen tosiasias-
käytettävissä oleva osuus.

Ikääntyneiden
asiaksmaksutiimi
015 351 3333

(arkisin ma-pe 9-13)
Asiaksmaksutiimistä saat ohjausta ja
neuvontaa ikääntyvien palveluiden
asiaksmaksuihin liittyen.

Huomioitavat menot

Asiaksmaksun alentamisen tai perimättä jättämisen hakemuksen liitteeksi tulee toimittaa menoista tositteet:

- vuokra/hoitovastike tai omakotitalon vastaavat kustannukset
- sähkö
- vesimaksu
- asuntoon kohdistuva taloyhtiön perimä rahoitusvastike voidaan hyväksyä kuukausittaiseksi menoksi silloin, kun asiakas asuu kyseisessä asunnossa ja rahoitusvastike kohdistuu asunnon pakolliseen taloyhtiön hyväksymään peruskorjaukseen
- kotihoidossa ja yhteisöllisessä asumisessa huomioidaan ateriapalvelujen kustannukset siltä osin kuin ne ylittävät toimeentulotuen perusosan ravintomenojen ns. laskennallisen omavastuuosuuden, joka on 49 % perusosasta. Yksityisestä ateriapalvelusta voidaan antaa maksunalennusta kustannuksista aiheutuneiden tositteiden perusteella, maksunalennukseen huomioidaan kuitenkin enintään sama määrä kuin kunnallisesta palvelusta. Ateriapalvelun tulee olla välttämättömän asiakkaan kotona asumisen tukemiseksi.
- edunvalvonnan palkkio yleisen taksan mukaisesti
- elatusapu
- ulosmittaus: Liitteeksi tulee toimittaa ulosottoviraston ulosottopäätös, koonti velallisen ulosottoasioista. Liitteestä tulee ilmetä ulosmittattava summa, mistä tulosta se ulosmitataan, ulosoton alkamis- ja loppumispäivä.
- perintätoimiston tms. tahon kanssa tehty maksujärjestely maksamattomiin laskuihin. Esitettävä liitteenä maksusuunnitelma, miten paljon maksamattomia laskuja lyhennetään kuukausittain.
- yksityisen henkilön velkajärjestely. Liitteeksi kopio käräjäoikeuden päätöksestä ja/tai maksuohjelma mikäli käräjäoikeuden päätöksestä ei ilmene maksun suuruutta
- kotivakuutus eli irtaimiston vakuutus (ns. peruskotivakuutus) omassa asumiskäytössä olevaan asuntoon
- mahdollinen muu pakollinen asuinkiinteistön vakuutus omassa asumiskäytössä olevaan kiinteistöön
- terveydenhuoltomenot. Välttämättömästä yksityisen terveydenhuollon käynnistä maksu hyväksytään julkisen taksan mukaisesti. Jalkahoito ja fysioterapia hyväksytään lääkärin määräämänä.
- pitkäaikaiset reseptilääkkeet (määrätty 3 kuukaudeksi tai yli). Liitteeksi tulee esittää kuitit pitkäaikaisista lääkkeistä, esim. apteekin koonti lääkkeiden kustannuksista
- käsikauppalääkkeet, joihin on terveydenhuollon ammattilaisen lausunto tai lääkärin määräys

Menot, joita ei huomioida

- käsikauppalääkkeet, joihin ei ole terveydenhuollon ammattilaisen tai lääkärin määräystä
- hieronta ja vastaavat palvelut
- asiakkaan erityistarpeista johtuvat vaate- menot tai hoitotarvikkeet, jotka korvataan muun lain nojalla tai jotka eivät ole terveydentilan tai sairauden hoidon kannalta välttämättömiä
- harrastemenot
- vakuutusmaksut (poikkeuksena pakolliset asuinkiinteistön vakuutukset ja kotivakuutus asiakkaan omaan käytössä olevaan asuntoon)
- kulutus- tai joustoluotot
- rahoitusvastike ellei asiakas asu kyseisessä asunnossa ja rahoitusvastike kohdistu asunnon pakolliseen taloyhtiön hyväksymään peruskorjaukseen
- asunto- ja opintolainat, asunto- ja opintolainan korot
- kiinteistö- tai perintöverot
- oikeudenkäyntikulut
- muut kodinhoitokulut
- asiakkaan tai puolison omistuksessa olevien asuntojen remonttikulut ja muut mahdolliset kulut, jotka liittyvät omaisuuden ylläpitoon. Asiaksmaksulaissa on määriteltä, kuinka pitkään edellisen asunnon kuluja voidaan huomioida vähennyksinä ympärivuorokautiseen palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon tai pitkäaikaisen laitoshoidon asiaksmaksua määritettä.

Hakemuksessa voidaan harkinnanvaraisesti huomioida lisäksi hakijan muut taloudelliseen kokonaistilanteeseen vaikuttavat tekijät: lainat, velat, ulosotot, velkasaneeraus, toimeentulotukiasiakkuus yms., vaikka niitä ei huomioida menoina. Asiakkaan tulee ilmoittaa ja hakemuksen käsittelijän tulee huomioida muut mahdolliset sosiaali- ja terveydenhuollon maksuihin jo myönnettyt maksunalennukset ja maksukatot hakemusta vastaavalle ajalle sekä mahdollinen toimeentulotuki.

Asiakkaan tulee seurata ja olla tietoinen terveyspalvelujen ja lääkekustannusten maksukattojen täyttymisestä sekä hakeutua tarvittaessa hoitotarvikejakelun asiakkaaksi. Asiakkaan on suositeltavaa hakea Kansaneläkelaitoksesta tarvittavat etuudet (ei tarkoita toimeentulotukea) ennen asiaksmaksun alentamisen tai perimättä jättämisen hakemista tai hakea etuudet mahdollisimman pian jälkikäteen (esim. asumistuki, eläkkeen saajan hoitotuki).

Ikääntyneiden asiaksmaksutiimi
015 351 3333
(arkisin ma-pe 9-13)
Asiaksmaksutiimistä saat ohjausta ja neuvontaa ikääntyvien palveluiden asiaksmaksuihin liittyen.

8.3 Maksuhuojennuksen laskeminen

Hakijan maksukyvyyn laskentaperusteen lähtökohtana on, että hakijan tuloista vähennetään hyväksyttävät menot, jonka perusteella arvioidaan, vaarantuvatko henkilön tai perheen toimeentulon edellytykset tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttaminen asiaksmaksun vuoksi.

Kotihoidon, tukipalvelujen, päivätoiminnan, lyhytaikaisen palveluasumisen ja perhehoidon sekä yhteisöllisen asumisen maksujen osalta määritellään käyttövara laskelmalle taulukon (Taulukko 5.) mukaisesti. Perusosa huomioidaan jokaista samassa taloudessa asuvaa perheenjäsentä kohden. Toimeentulotuen perusosan sisältö määritellään toimeentulotukilain 7 a §:ssä (kela.fi/toimeentulotuki-perusosan-maara). Perusosalla katettaviin menoihin kuuluvat ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, puhelimen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot sekä vastaavat henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot.

Pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa, pitkäaikaisessa perhehoidossa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa asiakkaan käytössä on asiaksmaksun määrittämisen jälkeen erillinen käyttövara (Taulukko 5.), jolla asiakas kustantaa henkilökohtaiset menot kuten hygieniamenot, parturi- ja kampaamomaksut, jalkahoitajan palvelut, terveydenhuoltomenot (esimerkiksi lääkärin ja fysioterapeutin palvelut, sairaala- ja kotisairaalamaksut, silmälasit ja hammashoidon), paikallisliikenteen maksut, henkilökohtaisten sanomalehtien tilausmaksut, puhelimen käyttömenot, vaatemenot sekä harrastustoiminnan menot.

Taulukko 5. Käyttövaran suuruus	
Asiaksmaksu	Käyttövaran suuruus
Pitkäaikainen laitoshoido	122,00 €
Ympäri vuorokautinen palveluasuminen	182,00 €
Pitkäaikainen perhehoito	182,00 €
Yhteisöllinen asuminen	587,71 € (Kelan toimeentulotuen perusosa yksinasuva v.2024)
Lyhytaikainen palveluasuminen	587,71 € (Kelan toimeentulotuen perusosa yksinasuva v.2024)
Lyhytaikainen perhehoito	
Kotihoido	587,71 € (Kelan toimeentulotuen perusosa yksinasuva v.2024)
Tukipalvelut	587,71 € (Kelan toimeentulotuen perusosa yksinasuva v.2024)
Päivätoiminta	587,71 € (Kelan toimeentulotuen perusosa yksinasuva v.2024)

Asiakkaan taloudellista tilannetta ja käyttövaran riittävyyttä voidaan arvioida aina tulojen, varallisuuden ja välttämättömien menojen perusteella. Jos laskelma jää negatiiviseksi, maksua huojennetaan laskelman osoittaman alijäämän verran. Jos laskelman tulos on positiivinen, perustetta maksun huojentamiselle ei ole.

Henkilön tai perheen toimeentulon edellytysten tai lakisääteisen elatusvelvollisuuden ei katsota vaarantuvan, jos asiakkaalle jää edellä esitetyn laskentamallin perusteella lakisääteiset tai toimeentulotuen perusosan verran rahaa käyttöön.

[illegible]

Nettisivuillamme pääset antamaan sähköisenä palautetta. Käsittelemme kaikki meille tulleet palautteet ja palautteiden pohjalta kehitämme ja korjaamme toimintaamme.

**Etelä-Savon
hyvinvointialue**

ELOISA

**Etelä-Savon
hyvinvointialue**

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35-37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1-3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi

www.etelasavonha.fi